زنجیرەی دۆسێیە فەرهەنگی و فیکریەکان

دۆسێی ژمارە (٥)

دۆسێی:

ئیبن تەیمیە
سەلەفیەت و تەعریب

نووسینی: محەممەد هەریری

چاپی ئەلکترۆنی یەکەم دیسەمبەری ٢٠١٨

زنجیرەی دۆسێیە فەرهەنگی و فیکریەکان

دۆسێی ژمارە (5)

دۆسێی:

ئیبن تەیمیە

سەلەفیەت و تەعریب

نووسینی : محەمەد هەریری

چاپی ئەلکترۆنی یەکەم : دیسەمبەری ٢٠١٨

پێشەکی

نەك بە تەنیا سەلەفییەت ئامرازێکی عروبە و تەعریبە، بەلکو کۆی ئیسلام دینێکە خاوەنی تایبەتمەندیەکی عەرەبیە، ئەوەی هاتە ناوەوەی زۆرجاران بیەوێ یان نەیەوێ، بە بێ ئاگاییەوە یان بە ئاگایی خزمەتی تەعریب و عروبە دەکات. بەڵام نکوڵی لێ ناکرێ کە سەلەفییەت لە هەموو ڕێچکە وڕێبازەکانیتری ئیسلام، شوێنکەوتووانی خۆی هاندەدات بۆ تەعریب بوونی خۆبەخشانە و دەیانکاتە ئامرازێك بۆ خزمەتی تەعریب.

کاریگەری سەلەفییەت لەسەر دۆزی تەعریبکردن زۆر بە هێزترە لە کاریگەرییەکانیتر، چونکە کە مرۆڤی سەلەفی دەکرێتە مرۆڤێکی دەقدۆست، تەقدیسی حەدیس ودەق و ڕاوییەکانیش دەکات، ئیتر بەسە کە چەند دەقێکی دینی پیرۆزکراوی نیشان دەیت لە فەزڵ و گەورەیی عەرەب وعروبەت، تا خۆبەخشانە خۆی و تەواوی ئەوانەی لە ژێر دەست و چاودێریدان تەعریبیان بکات!

بۆیە عەرەب بوون و نەبوون هیچ لە بابەتەکە ناگۆڕێ. خۆ دەڵێن ئیبن تەیمیە کورد بووە، هەرچەندە من پێموانییە، بەڵام دووریش نییە کوردیش بوو بێت، بەڵام باوەڕناکەم هەتا ئەحمەدی کوری حەنبەلی عەرەبی هێندە دڵسۆز و پەرۆش بوو بێت بۆ تەعریبکردنی هەموو جیهان!

خۆشەویستی عەرەبی و عروبەت هێندە بە دینەوە لکێنراوە و شێلدراوە تا ئەو ڕادەیەی فەیلەسوفێکی فارسی نەژاد و زمان، خەڵکی خوراسانی کۆن و ئۆزبەکستانی ئێستا، کە زانایانی خۆرئاوا ناویان ناوە بە بەتلیمۆسی موسڵمانان، دەوە بورکانێکی سەر مانگیشیان بەناوی کردوە، ویەکەم زانایە لە مێژوو زانی زەوی بەدەوری خۆیدا دەخولێتەوە، ئەبو رەیحانی بەیرونی، بەو هەموو عەقڵ وعیلمەوە دەیگوت: (بەخوا پێم خۆشترە بە عەرەبی دامشوڕن وزەمم بکەن نەك بە فارسی مەدح وسەنام بکەن)

"**والله لأنْ أُهْجى بالعربية، أحبُّ إليّ من أن أُمدح بالفارسية!**". **جا تۆ وەرە زانایەكی فەیلەسوفی، فەلەكناسی، دەرمانسازی وا گەورە وابڵێت، ئەی دەبێ ئەو زانایە دینیانە و فەقیهەكان وموحەدیسەكان چی بڵێن؟! چۆن وەكو سەلمان فارسی پێشی لەشكرێك نەكەون بۆ داگیركردن و بە كۆیلەبردنی زن ومنداڵ و پیاوانی میللەتەكەی؟!**

كێشە هەر لە سەلەفییەت ناوەستێ وەك گووتم، بەڵكو بەسە كە موسڵمانێكی شارەزا بیت ویان زانایەكی ئیسلام بیت با لە میانڕەوترین ڕێچكە و مەزهەبیش بیت، كە خۆبەخشانە بانگەشە بۆ عروبە وتەعریب بكەیت!

جەمالەدینی ئەفغانی یان ئەفغانی بوو یانیش ئێرانی فارسی، ڕابەری قوتابخانە ڕیفۆرمخوازی ئیسلامە هەر لە سەردەمی دەوڵەتی عوسمانییەوە، پێیوابوو هۆكاری سەرەكی لاوازی وفەشەلی دەوڵەتی عوسمانی لەبەر ئەوە بوو كە تورك ومیللەتانی تری ئیمپڕاتۆریەتی عوسمانی خۆیان تەعریب نەكرد و دەوڵەتیان تەعریب نەكرد!

عبدالرحمن الكواكبي كە قوتابیەكی قوتابخانەكەی ئەفغانی بوو، كە دەڵێن كوردیش بوو هەمان ڕای جەمالەدینی ئەفغانی هەیە، و سەركۆنەی توركە عوسمانیەكان دەكات كە وەك ئالی بوەیهییەكان و سەلجوقییەكان و ئەیوبییەكان و چەركسییەكان و ماڵباتی محمد عەلی پاشا خۆیان نەكردە عەرەب و تەعریبی خۆیان نەكرد!

ابن بادیس زانای بەناوبانگی جەزائیر كە بەربەریش بوو، لە ڕێگای جەمعیەتی زانایانی موسڵمانی جەزائیر، زۆربەی گەلی جازائیریان تەعریب كرد ودەڵێن: زمانی عەرەبی زمانی دینمانە و زمانی نەتەوەییمانە و زمانی نیشتیمانیمانە، ئەركی ڕەوتەكەمان پاراستنی عروبەت و ئیسلامە، گەڕاندنەوەی جەزائیرە بۆ باوەشی هەردووكیانە ، واتە [عروبەت وئیسلام]

خەونی سەلەفیەت و ئیبن تەیمیە و هەموو گەورە ئیمامانی سەلەفیزم تەعریب وكردن وعەرەباندنی هەموو پنتێكی جیهانە كە ئیسلامی پێ بگا. بۆیە ئیبن

تەیمیە زۆر بە حەسرەتەوە دەڵێت: "لێڕاهاتنی ئاخاوتن بە غەیری زمانی عەرەبی، کە دروشمی ئیسلامە وزمانی قورئانە، تا ئەو کاتەی دەبێتە زمانی ئەو شارە وخەڵکەکەی، وزمانی ئاخاوتنی ماڵەوە ونێوان هاوڕێیان، وزمانی خەڵکی بازاڕەکان، وفەرمانڕەواکان، ودیوانەکان (فەرمانگەکان) وئەهلی فیقە، گومانی تێدا نیە کە مەکروهە وەك باسکرا.

بۆیە موسڵمانەکانی بەرایی، کاتێك لە خاکی شام ومیسر نیشتەجێ بوون، کە خەڵکەکەی ڕۆمی بوون، ولە عێراق وخوراسانیش کە زمانی خەڵکەکەی فارسی بوو، ولە مەغریب کە زمانی خەڵکەکەی بەربەری بوو، خەڵکی ئەو ولاتانەیان لەسەر ئاخاوتنی عەرەبی ڕاهێنا، هەتا عەرەبی زاڵ بوو بەسەر زمانی موسڵمان وکافرەکانیان"

ئیبن تەیمیە پاش زۆر لە خۆکردنێکی زۆر دەڵێت: " جایزە بە زمانی تری –نا عەرەبی- بدوێی، بەلام سەلەف تەنها ڕێگایان پێدا بۆ پێویستی، وپێیان خراپە لە کاتی نا پێویستیدا بۆ پاراستنی شەعیرەکانی ئیسلام، چونکە خوا کتیبەکەی بە عەرەبی دابەزاندوە، بۆ پێغەمبەرە عەرەبەکەی ونەتەوەی عەرەبیشی بە چاکترین نەتەوە دانا، بۆیە پاراستنی ئەو دروشمانەیی عەرەب لە کرۆکی پاراستنی ئیسلام دایە".

ئینجا پاش کاردانەوەی گەلان بۆ ئەو سیاسەتە تەعریبە و ڕەگەزپەرستیەی ئومەویەکان، خەڵکی بەربەرەکانی تەعریبکردنیان کرد، ودەستیان بە زمانی خۆیانەوە گرت، هەرچەندە زۆربەیان ئیسلامیشیان قبوڵ کرد، تا عەرەبە فاتیحە نوێکانیان ناچارکردن بەزمانی ناعەرەبی خۆیان بدوێن لەناو ولاتەکانیان، حاڵەکە بەوە گەیشت کە ابن تیمیە وا باسی دەکات:

(ئینجا خەمساردیان کرد لە بابەتی زمان، وفێری ئاخاوتن بوون بە فارسی، تا زاڵ بوو بەسەریان. زمانی عەرەبی لەلایەن کەسانێکی زۆر وازی لێهێنرا، ئەوەش بێگومان مەکروهە، چونکە ڕێگای ڕاست و چاك ڕاهاتنە لەسەر ئاخاوتن بەعەرەبی،

هەتا منداڵان لە حوجرەکانیش فێری دەبن بۆ نیشاندانی دروشمی ئیسلام وخەڵکەکەی، ئەوەش ئاسانترە بۆ موسڵمانان بۆ تێگەیشتن لە مانای قورئان وسونەت وقسەی سەلەفی سالح)

سەیر لەوەدایە لەناونێوەندی رۆشنبیری کوردی ئاینی واباوە کە ابن تیمیە کوردە!! کەچی لە نوسینەکانی بەدیار دەکەوێت زۆر لە ئومەویەکان ڕەگەزپەرستر وعروبی تر بووە، چونکە ابن تیمیە مەسەلەی پەسندی عەرەب دەخاتە قاڵبێکی عەقیدیەوە، بەوپەڕی متمانەوە دەڵێت:

ئەوەی ئەهلی سونە و جەماعەت لەسەری کۆکن، باوەڕیانە کە ڕەگەزی عەرەب چاکترە لە ڕەگەزی عەجەم [یانی غەیری عەرەب]، لە عیبرانی و سریانی و ڕۆم و فارسەکان و ئەوانیتریش..." (فأن الذي عليه اهل السنة والجماعة اعتقاد ان جنس العرب افضل من جنس العجم، عبرانيهم وسريانيهم ورومهم وفرسهم وغيرهم..)

ئەو چەند لاپەڕەی بەردەستت بەشێکن لە کتێبێکی گەورەتری هەمەلایەنە لەسەر ئیبن تەیمیە کە هیوادارم لە ئایندەیەکی نزیك دەری بکەم. لەبەر گرنگی تەعریب لە سەلەفیەتدا ویستم کچان و کوڕانی نیشتیمان سوود لەو دۆسێیە بە شێوەیەکی سەربەخۆ ببینن، بەڵکو ببێتە سەرەتایەك بۆ خۆ ناسین و خەڵك ناسین، تا هیچیتر چەواشە نەکرێین بە بانگەوازی چەواشەکاران لە ژێر پەرەدەی عاتیفی دینیدا.

هیوادارم سوودی هەبێت

محەمەد هەریری

٢٠١٨/١٢/٧

ئایە ئیبن تەیمیە کورد بوو؟!

گومانی تێدا نییە ئیبن تەیمیە یەکێکە لە کاریگەرترینی ئەو زانایە دینیانەی کە شوێن پەنجەی خۆی لەسەر کۆی بیرمەند و جوڵانەوە ئیسلامیەکانی دنیا جێهێشتووە، کاریگەری هەتا لەسەر رووداوەکان هەیە، بۆیە بە تایبەتی لای خەڵکانێکی سەلەفی توندڕەو زۆر خۆشەویستە، لای خەلکانێکیش کە مەترسی بیروباوەڕەکانی ئەو دەرك دەکەن تابڵێی بێزراوە! کوردێکی موسڵمان وئیسلامی سەلەفی زۆر دڵ بەوە خۆش دەکەن کە ئیبن تەیمیە کوردە و خەڵکی حەرانە.

ئەوەی یەکەم جار باسی کوردبوونی ئیبن تەیمیەی وروژاند پێموابێت ئیمام محمد ابو زهرة بوو لە کتێبی [ابن تیمیة، حیاته و عصره – آراؤه و فقهه] ل ١٨، کە دەڵێت: ئەو مێژونووسانەی کە باسیان کردوە، خێزانی ئیبن تەیمیە یان نەداوەتە پاڵ قەبیلەتێك، بەڵکو تەنها دایانەتە پاڵ حەڕان کە شوێنی یەکەمی ژیانی خێزانی بووە، وەك عەرەب نەیانداوەتە پاڵ عەشیرەت وقەبیلەیەك، ئەوەش دەیسەلمێنێت کە عەرەب نەبووە، ونەدراوەتە پال هیچ قەبیلەیەکی عەرەبی، بۆیە دەتوانین تێبگەین و بزانین زانینێکی زەنی، کە عەرەب نەبووە.

لەوانەیە کورد بوو بێت، کە قەومێکی بە هیمەت و ئازا وبە تەنگەوەهاتوون، و ڕەوشتیان بە هێزە و تووندی تێدایە، ئەو سیفەتانە بە ڕوونی لە ئیبن تەیمیە دابوو، هەرچەندە لە ژیان هێمنی زانایان ، و ئاسودەیی بیرمەندان، و لەسەرخۆیی موحەقیقان ژیا بوو. هەروەها کورد لە سەدەی شەشەم و حەوتەم هەڵوێستی جوانیان هەبوو لە بەرگریکردن لە ئیسلام و موسڵمانان، لە بەرەی یەکەمی ئیسلام وەستا بوون لە دژی خاچپەرستان، و زەبری یەکەم بەر ئەوان کەوت، و دوایی چەندین چەپۆکیتریان بەر کەوت، بەڵام بەرەنگاربوونەوەیان خاچپەرستانی بێ ئومێد کرد لە زاڵبوون بەسەر ئیسلامدا. یان بەلایەنی کەمەوە توندئاژۆییەکەیان تێکشکاند وهەیبەتیان نەهێشتن هەتا کورد و دوایی

میسریەکان بە تێکشکاوی ناردنیانەوە بۆ وڵاتانی خۆیان" دار الفكر العربي، ١٩٧٤، ل ١٨

لەوەدەچێت ئیمام ابو زهرة دەستی بە هەموو سەرچاوەیەکی مێژوویی نەگەیشتبێت دەنا سەرجاوەیتر هەیە باسی نەسەبی کردبیت وەك عەرەب!

حمدی عبدالمجیدی سەلەفی یش، کە زانایەکی سەلەفی کورد بوو، ئەو قسەیەی ابو زهرە دوبارە دەکاتەوە ودەڵێت ئیبن تەیمیە کوردە چونکە تەنها کورد بەناوی شوێنزادەی، ناوی خۆی دەنێت، بە پێجەوانەی عەرەب کە بەناوی قەبیلەکانیان ناوی خۆیان دەنێن!

بەڵام ئەو ئیدیعایە بە دڵی هەموو کەسێك نییە، زۆر بابەت وکۆمێنتم دیوە تا ڕادەی گاڵتە پێکردن بە کورد رەدی کوردبوونی ئیبن تەیمیە دەکەنەوە، زۆرجار عەرەبی سەلەفیم دیوە زۆر بە توندی ئەو ئیدیعایە ڕەت دەکاتەوە.

وابزانم بەپێی تێڕوانینی عەرەبی دینی ئیبن تەیمیە یان پێ خەسارە کورد بێت، چونکە وەك سەرنجمان داوە وێنەی کورد لە توراس و کەلەپوری عەرەبی ئیسلامیش تابڵێی وێنەیەکی شێوێندراوە، کورد بەدرێژایی مێژووی عەرەب، بە دەگمەن نەبێت، وتەیەکی باشی لەسەر نەنوسراوە!

هەردەم وەك ڕۆڵەکانی زینای نێوان کەنیزەکانی سلێمان پێغەمبەر و جنۆکەکان تەماشایان کراوە، یان وەك میللەتێکی بێ کۆنترۆڵ وخەریك بە دزی وجەردەیی ویاخیبوون وسەرکێشی. وێنەی کورد لە تێڕوانینی عەرەبی زۆر سەرنج راکیشە، بۆیە لە وتارێکی سەربەخۆ باسی دەکەین.

سەیر لەوەدایە کە ئیبن تەیمیە شتێکی گووت بە دڵی عەرەب نەبوو دەڵێن کوردە! لە وتارێك بە ناونیشانی [وهم احترام الخصوصيات] نووسەری سعودی منصور النقيدان، هەندێك قسەی ئیبن تەیمیە بە بەڵگە دەهێنێتەوە دژی بەدوەکان کە بە دژی ئیسلامیان دەزانێت! نووسەرێکیتری سعودی خالد الغنامي لە وتاری [الأعراب أشد كفراً ونفاقاً] وەلامی تووندی نووسەر دەداتەوە ودەڵێت: " لقد

أخطأ ابن تيمية (وهو كردي الأصل بحسب رأي الأغلبية الساحقة من الباحثين المستشرقين) في أنه قرن بين المشركين والأعراب"

[ئیبن تەیمیە هەڵەی کردوە (کە کوردە لە ئەسڵدا بەپێی ڕای زۆربەی توێژەران لە ڕۆژهەڵاتناسان) بە بەستنەوەی موشریك و ئەعرابەکان! پێیوایە ئەو ڕەگەزپەرستیە دژی ئەعرابەکان، بەدوەکان فەقیهەکان لە ابن تیمیەیان وەرگرتووە!]

ابن ناصرالدين الدمشقي لە کتێبی : التبيان لبديعة البيان، الربعي الدمشقي لە کتێبی: الزيادات دەڵێن عەرەب بووە لە قەبیلەی نمیر بووە!

شێخ بکر أبو زیدی سەلەفیش لە کتێبی [المداخل إلى آثار شيخ الإسلام ابن تيمية وما لحقها من أعمال] ل ١٦ دەڵێت:

(نسبته النُميري من إفادات تلميذ تلامذته ابن ناصر الدين (842) ، وتابعه عليها العدوي في الزيارات ، بل هذه النسبة منصوص عليها في بعض رسائل الشيخ المخطوطة على طرر النسخ ، وقد ذكر الشيخ ابن قاسم في مقدمة النقض ، رسالتين رآهما في الظاهريّة كذلك ص 35 حاشية 1 ، وهي نسبة إلى بني نُمير ، وهم بطن من عامر بن صعصعة بن معاوية بن بكر بن هوازن العدنانية ، وذكر القلقشندي في نهاية الأرب ص 433 نقلاً عن ابن خلدون : أن منازل بني نُمير في الجزيرة الفراتية والشام ، فشيخ الإسلام إذاً (عربي صريح نسباً ولساناً).

"نەسەبی ئیبن تەیمیە نومەیریە بەپیی وتەکانی قوتابیەکی قوتابیەکانی ابن ناصر الدين، العدوي یش لە [الزيارات] هەمان شت دەڵێت، بەڵکو ئەو ڕەچەڵەکە لەسەر هەندێ لە نامە دەستنووسەکانی خودی شێخ نووسراوە، وەك شێخ ابن قاسم لە پێشەکی النقض باسی دوو نامیلکە دەکات، کە لە کتێبخانەی یا دەستنوسخانەی الظاهرية بینیونی... بنی نمیر یش بەپێی ابن خلدون شوێنیان دەکەویتە جەزیرەی فورات و شام، کەوابوو شێخی ئیسلام عەرەبێکی بێ گەردە بە نەسەب و بە زمان"

کەوابوو زۆر سەرچاوە جەخت لەسەر عەرەب بوونی ئیبن تەیمیە دەکەنەوە، لە کاتێکدا هیچ سەرچاوەیەکی کۆن ئاماژە بۆ کوردبوونی ناکات، کۆنترینیانی ئەو کتێبەی ئیمام محمد ابو زهرەی ئەزهەری میسریە کە لە ساڵی ١٩٧٤ چاپ کراوە.
ئەویش سەرەڕای ستایشکردنی کورد وە میللەت، کە ئەوە دەگمەن ڕوودەدات لە نوسراوە عەرەبیەکان، بەلام هەموو بڕیارەکەی لەسەر زەنێك دامەزراندوە، کە ئەوەیش ئەوەیە عەرەب هەردەم نازناوی بەناوی قەبیلەی دەکات، لەبەر ئەوەی زۆربەیان کۆچەر وگەڕۆك و بەدو بوونە، میللەتانیتر نازناوەکانیان بەناوی شار وشارۆجکەکانیان کردوە، جونکە شارستانی تر بونە، چونکە حەرانیش ناوچەیەکی کوردنشین بووە، بۆیە دەبێت ئیبن تەیمیە کورد بێت!
کێشەکە لەوەدایە زانایان وناودارانی کۆنی کورد و میللەتانیتری ناعەرەب، زۆریان لەبەر شانازیان بە ئیسلام کردنەوە نکوڵیان لە میللەتانی خۆیان کردوە، بەدوای بچوکترین بیانوو گەڕاون تا بڵێن عەرەبن! دەتوانم بلێم ئەو وەزعە تا سەد، پەنجا ساڵێکیش هەرمابوو، خێزانە دینیەکان هەردەم ڕەچەڵەکیان دەبردەوە سەر عەرەب، شێخ ڕەزایەکی وازمان تیژیش ئیعتراف بە فەزڵی عەرەب بەسەر غەیری عەرەب دەکات!
ئیبن تەیمیەش هەتا ئەگەر کوردیش بێت دەتوانم بڵێم داڕێژەرێکی هەرە گرنگی تیۆر و داوای باڵادەستی ڕەگەزی عەرەبە، و خۆشەویستی عەرەب وعەرەبچێتی بە بەشێك لە ئیمانی ئەهلی سونە وجەماعەت دەزانێت. لە وتاری داهاتوو باسی تیۆری عەرەبچیەتی ئیبن تەیمیە دەکەین، ئەو کاتە کوردیش بێت، خۆمان دەبێت بڵێین کورد نییە!
من لەبەر یەك شت قەت باوەڕ ناکەم ئیبن تەیمیە کورد بوو بێت، ئەویش ئەوەیە کورد بە گشتی سروشتێکی مرۆیانەتر و نەرم ونیانتری هەبووە لەو سروشتەی توند و شەڕانگێژەی عەرەب و ئیبن تەیمیە. کورد سەدان عاریف و حەکیمی وەك شێخی گەیلانی و سوهروەردی و مەحوی و مەولانا خالید و نورسی تیادا

هەڵکەوتوە، کە تەژی بوون لە مرۆدۆستی، هەتا پیاوێکی عەسکەری مەزنی وەك سەلاحەدینی ئەیووبی، سەرەڕای ئەوەی ژیانی هەموو لەناو شەڕ وشۆڕی ناوەکی ودەرەکی بوو، هەرچەندە بێ هەڵەش نەبوە وکەسیش نابێ، بەڵام میهرەبانی و مرۆیی سەلاّحەدین بە هیچ مونسفێك و دادپەروەرێك نکوڵی لێناکرێت، ئەوروپای سەردەمی خاچپەرستیش دانی پیادا هێناوە!

نەرم و نیانی و شەهامەت و مرۆدۆستی ئەو زۆرجار سنوورەکانی ئیسلامیشی تێدەپەڕاند، لە ڕەفتاری لەگەل دوژمن و دیلەکان و مەدەنیەکان، هەزاران کچ وژنی جوانی ئەوروپایی خاچپەرستانیان دەست دەکەوت، بەو پەڕی ڕێزەوە مامەڵەی دەکردن و ئازادی دەکردن! بەڵام بەپێی رای ئیبن تەیمیە بێت، ئەوانە هەموویان دەبێت دابەش بکرێن بەسەر موجاهیدان، وەك داعش و توندرەوانیتر پەیڕەو لە ئیبن تەیمیە دەکەن لە ڕەفتارە توندوتیژەکانیان.

ئیبن تەیمیە و سەلەفیەتی عەرەباندن

بەشی یەکەم

لە وتارێکدا باسی ئەگەری کورد بوون و نەبوونی ئیبن تەیمیە مان کرد، کە گەیشتینە ئەو ئەنجامەی ناکرێت ئیبن تەیمیە کورد بێت، بەڵام وامان دانا کوردیش بوو، وەرە با پێکەوە بروانینە ئەو تیۆرە توندو تۆڵەی عەرەباندنی ئیسلام و موسڵمانان، وەك بڵێیت بەو کارەی ڕەتی ئەوە بکاتەوە کە ئیسلام بۆ هەموو میللەتانێك هاتبێت، وەك دەیان دەقی قورئان و حەدیس جەختی لەسەر دەکەنەوە.

ئیبن تەیمیە بە بیروڕاکانی، جەخت لەسەر ئەوە دەکاتەوە، کە ئیسلام تەنها بۆ عەرەب هاتووە، ئەوەشی عەرەب نەبێت دەبێت خۆی تەعریب بکات تاوەکوو ببێتە موسڵمانێکی نموونەیی!

ئیبن تەیمیە ئەو جۆرە بیرکردنەوەیەی لە دامەزرێنەرانی بەرایی سەلەفیەت وەرگرتووە، کە دەیسەلمێنێت ئەو سەلەفیەتە پیشەسازیەکی ئومەوییە، ولەبەر عەرەبچیەتی ئومەوییەکانیش ئاینەکە بە دەستی ئەو تیۆرە سەلەفیە سەقەتەی ئومەوی، بەرەو ڕەگەز پەرستی هەنگاویان پێی ناوە بە ناوی دین وسەلەفی سالح.

هەر ئەو بیرۆکەیەشە بۆتە هۆی فریودانی ژمارەیەکی زۆری کوردی سەلەفی وهەتا غەیری سەلەفیش، بۆ بایەخدان بە زمانی عەرەبی زیاتر لە کوردی، و وازهێنان لە زمانی زگماگی خۆیان وپشتگوێ خستنی وقسەکردن لەگەڵ منداڵەکانیان بە عەرەبی و هەتا ناونانیان تەنها بە عەرەبی!!

بێگومان بەپێی کتێبەکەی ابن تیمیە (اقتضاء الصراط المستقیم) کە سانێك لەوانەی پێیان دەڵێن سەلەفی سالح یش لە سەحابە وتابعی وئەئیمەکان کەوتونەتە داوای ئەو عروبەتەی ئومەوییەکان وەك لەو بەشەی کتێبەی بە ناوی (أعمال الكفار والأعاجم ونحوهم تنقسم إلى ثلاثة أقسام) هەتا ڕیوایەتێکی داوەتە

پاڵ خودی پێغەمبەر (د.خ) گوایە نەهی کردوە کەسانێك ئەگەر عەرەبی بزانن بە زمانێکی عەجەمی واتە غەیرە عەرەبی قسە بکەن، بۆ؟! چونکە دەبێتە هۆی دروست بوونی نیفاق!! (.. عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: " قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من يحسن أن يتكلم بالعربية فلا يتكلم بالعجمية فإنه يورث النفاق) .

من نازانم زمان پەیوەندی چیە بە ئیمان و نیفاق، هەزاران کەسی عەرەبی نەزان هەن، چاکترین موسڵمانن بە پێوەری ئیسلام، لەکاتێکدا هەزارەها وملیۆنەها عەرەبی زمان هەن ئیسلامیان خۆش ناوێت لە دڵی خۆیان وکەچی نیشانیشی نادەن، وسەدان ملیۆن عەرەبی نەزانیش وەك کورد وئەفغانی وهیندی وپاکستانی وئەندەنوسی وبەنگلادیشی، حەرفێك عەرەبی نازانن کەچی بە دڵسۆزی پەیڕەو لە ئیسلام دەکەن، ئامادەن گیان وماڵیشیان ببەخشن لە پێناویدا:

پایەکانی تیوری عروباندنی ئیسلام یەکە یەکە باس دەکەین تا ببینین کە هیچ زانایەکی عەرەبی ڕەسەنیش، نەك وەك ئیبن تەیمیە کێشە لەسەر، هێندە خزمەتی عەرەباتی نەکردوە!

*قسەکردن بە عەرەبی عەقڵ و دین و ڕەوشت زیاد دەکەن!

زانراوە کە ڕاهاتن لەسەر قسەکردن بە غەیری زمانی عەرەبی تا دەبێتە عادەت، کارێکی شەرعی نییە جونکە دەبێتە هۆی خۆشەویستی خاوەنی ئەو زمانانە لە کافرەکان، ئەوەش پێچەوانەی عەقیدەی وەلا و بەرا یە وەك ئیبن تەیمیە دەڵێت: "بزانە ڕاهاتن بە زمانێك زۆر بە تووندی و ئاشکرا کاردەکاتە سەر عەقڵ و ڕەوشت و دین، کاریش دەکاتە سەر پێچوون بە بەرایەکانی ئەو ئومەتە لە ئەسحابە و تابیعیەکان، پێچوون بە وانیش عەقڵ و دین و ڕەوشت زیاد دەکەن" ل ٢٠٧

"ومعلوم أن اعتياد التكلم بغير العربية حتى يكون عادة أمر غير مشروع لأن يورث محبة أهل تلك اللغة من الكفرة وهو مخالف لعقيدة الولاء والبراء من الكفار. قال شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله : (واعلم أن اعتياد اللغة يؤثر في العقل والخلق والدين تأثيرًا قـويًا بينًا، ويـؤثر أيضاً في مشابهة صدر هذه الأمة من الصحابة والتابعين ، ومشابهتهم تزيد في العقل والدين والخلق" ص ٢٠٧

*تەعریبی خەڵکانی نا عەرەب و راهێنانیان لەسەر عەرەبی ئاخاوتن

ابن تیمیە دان بەوەدا دەنێت کە ئەو جۆرە سیاسەتە عەرەبیە بۆتە هۆی بە عەرەبکردنی زۆربەی هەرە زۆری خەڵکی ئەو وڵاتانەی کە هاتنە ناو ئیسلامەوە، لەوبارەیەوە دەڵێت:

(وأما اعتياد الخطاب بغير اللغة العربية، التي هي شعار الإسلام ولغة القرآن حتى يصير ذلك عادة للمصر وأهله، أو لأهل الدار، للرجل مع صاحبه، أو لأهل السوق، أو للأمراء، أو لأهل الديوان، أو لأهل الفقه، فلا ريب أن هذا مكروه فإنه من التشبه بالأعاجم، وهو مكروه كما تقدم، ولهذا كان المسلمون المتقدمون لما سكنوا أرض الشام ومصر، وأهلهما رومية، وأرض العراق وخراسان ولغة أهلهما فارسية، وأهل المغرب، ولغة أهلها بربرية - عودوا أهل هذه البلاد العربية، حتى غلبت على أهل هذه الأمصار: مسلمهم وكافرهم...) اقتضاء الصراط المستقيم، ص ٢٠٦.

(لێڕاهاتنی ئاخاوتن بە غەیری زمانی عەرەبی، کە دروشمی ئیسلامە وزمانی قورئانە تا ئەو کاتەی دەبێتە زمانی ئەو شارە وخەڵکەکەی، وزمانی ئاخاوتنی ماڵەوە ونێوان هاوڕێیان، وزمانی خەڵکی بازاڕەکان، وفەرمانرەوایەکان، و خەڵکی دەربار ودیوانەکان (فەرمانگەکان) وئەهلی فیقە، گومانی تێدا نیە کە مەکروهە وەك باسکرا! بۆیە موسڵمانەکانی بەرایی کاتێك لە خاکی شام ومیسر نیشتەجێ بوون کە خەڵکەکەی رۆمی بوون، ولە عێراق وخوراسانیش کە زمانی خەڵکەکەی فارسی بوو، ولە مەغریب کە زمانی خەڵکەکەی بەربەری بوو، خەڵکی ئەو وڵاتانەیان لەسەر ئاخاوتنی عەرەبی ڕاهێنا، هەتا زاڵ بوو بەسەر زمانی موسڵمان وکافرەکانیان)

*تەنها لە ناچاری جایزە بە غەیری عەرەبی بدوێی!

ئەو هەموو زمانەی جیهان، کە قورئانیش بە ئایەتێك لە ئایەتەکانی خوای دادەنێت، لای ئیبن تەیمیە زمانی یەدەکی عەرەبین، بۆیە ئیبن تەیمیە زۆر لە خۆی دەکات تا بە ناچاری دەڵێت: " کە جایزە بە زمانی تر بدوێی بەڵام سەلەف ڕێگایان پێدا بۆ پێویستی، وپێیان خراپە لە کاتی نا پێویستیدا قسەی پێ بکرێت، بۆ پاراستنی شەعیرەکانی ئیسلام، چونکە خوا کتیبەکەی بە عەرەبی دابەزاندوە بۆ پێغەمبەرە عەرەبەکەی ونەتەوەی عەرەبیشی بە چاکترین نەتەوە دانا، بۆیە پاراستنی ئەو دروشمانەی عەرەب لە پاراستنی ئیسلام دایە."

"مَعَ أنّ سَائِرَ الْأَلْسُنِ يَجُوزُ النُّطْقُ بِهَا لِأَصْحَابِهَا؛ وَلَكِنْ سَوَّغُوهَا لِلْحَاجَةِ وَكَرِهُوهَا لِغَيْرِ الْحَاجَةِ وَلِحِفْظِ شَعَائِرِ الْإِسْلَامِ؛ فَإِنّ اللّهَ أَنْزَلَ كِتَابَهُ بِاللّسَانِ الْعَرَبِيّ وَبَعَثَ بِهِ نَبِيّهُ الْعَرَبِيّ وَجَعَلَ الْأُمّةَ الْعَرَبِيّةَ خَيْرَ الْأُمَمِ فَصَارَ حِفْظُ شِعَارِهِمْ مِنْ تَمَامِ حِفْظِ الْإِسْلَامِ" مجموع الفتاوى (32 / 255)

ئینجا پاش کاردانەوەی گەلان بۆ ئەو سیاسەتە تەعریبە و ڕەگەزپەرستیەی ئومەویەکان، خەڵکی بەرەنگاری تەعریبکردنیان کرد، ودەستیان بە زمانی خۆیانەوە گرت هەرچەندە زۆربەیان ئیسلامیشیان قبوڵ کرد، تا ناچاریان کردن فاتیحە نوێکان بەزمانی خۆیان بدوێن لەناو وڵاتەکانیان، حاڵەکە بەوە گەیشت کە ابن تیمیە وا باسی دەکات:

(ثم إنهم تساهلوا في أمر اللغة، واعتادوا الخطاب بالفارسية، حتى غلبت عليهم، وصارت العربية مهجورة عند كثير منهم، ولا ريب أن هذا مكروه، إنما الطريق الحسن اعتياد الخطاب بالعربية، حتى يتلقنها الصغار في المكاتب وفي الدور فيظهر شعار الإسلام وأهله، ويكون ذلك أسهل على أهل الإسلام في فقه معاني الكتاب والسنة وكلام السلف...)

(ئینجا خەمساردیان کرد لە بابەتی زمان، وفێری ئاخاوتن بوون بە فارسی، تا زاڵ بوو بەسەریان، زمانی عەرەبی لەلایەن کەسانێکی زۆر وازی لێهێنرا، ئەوەش بێگومان مەکروهە، چونکە ڕێگای چاك ڕاهاتنە لەسەر ئاخاوتن بەعەرەبی، هەتا منداڵان لە حوجرەکانیش فێری دەبن بۆ نیشاندانی دروشمی ئیسلام وخەڵکەکەی، ئەوەش ئاسانترە بۆ تێگەیشتن لە مانای قورئان وسونەت وقسەی سەلەفی سالح)

بەشی دووەم

لای هەموو ئیمامەکانی مەزهەبەکان

نابێت بە غەیری عەرەبی بدوێیت بۆ ناچاری نەبێت!

وەك ابن تەیمیە لە مجموع الفتاوی دەگێڕێتەوە:

"هەمیشە سەلەف ڕقیان لە گۆڕینی ڕێوشوێن و نەریتی عەرەبە هەتا لە مامەڵەکردنیش، وەك [قسەکردن بە غەیری زمانی عەرەبی] تەنها لەبەر پێویستی وناچاری بێت وەك مالیك و شافیعی و ئەحمەد وایان نووسیوە، بەڵکو مالیك دەڵێت: ئەوەی لە مزگەوتی ئێمە بە زمانێك جگە لە عەرەبی قسەی کرد، وەدەردەنرێت!"

" وَمَا زَالَ السَّلَفُ يَكْرَهُونَ تَغْيِيرَ شَعَائِرِ الْعَرَبِ حَتَّى فِي الْمُعَامَلَاتِ وَهُوَ " التَّكَلُّم بِغَيْرِ الْعَرَبِيَّةِ " إلَّا لِحَاجَةِ كَمَا نَصَّ عَلَى ذَلِكَ مَالِك وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَد بَلْ قَالَ مَالِك: مَنْ تَكَلَّمَ فِي مَسْجِدِنَا بِغَيْرِ الْعَرَبِيَّةِ أُخْرِجَ مِنْهُ. مجموع الفتاوی (32 / 255)

جا بزانە مرۆڤی سەلەفی لە ژێر چ فشارێك دەبێت بۆ فێربوونی عەرەبی، و خۆداشۆرین لە زمان و کلتور ونەتەوە و داب ونەریتی خۆی! بۆیەش دەیانبینی زۆربەیان پێیان شەرمە خۆیان خەریك کەن بە زمانی کوردی، کە قسە دەکەن دەڵێی عەرەبێکی تازە فێری کوردی بوون! هەتا ئەگەر هەندێ بایەخیش بە زمانی کوردی بدەن لە پێناو ئەوەیە بانگەوازی بیری سەلەفیەتی پێ بکەن بۆ ئەوانەی تەنها کوردی دەزانن، هەرکە هاتنە ناو سەلەفیەت یەکسەر هەوڵی بایەخدان و فێربوونی عەرەبی دەدەن، کوردیەکەیان فەرامۆش دەکەن!

*عەرەب لە هەموو میللەتان باشترن بەپێی ئەهلی سونە وجەماعەت!

سەیر لەوەدایە لەناو نێوەندی رۆشنبیری کوردی ئاینی واباوە کە ابن تیمیە کورد بووە!! کەچی لە نوسینەکانی بەدیار دەکەوێت زۆر لە ئومەویەکان رەگەزپەرستر وعروبی تر بووە، چونکە ابن تیمیە مەسەلەی خۆشەویستی و پەسندانی عەرەب بەسەر میلەتانیتری موسڵمان دەخاتە قاڵبێکی عەقیدیەوە، وپڕ بەدەم دەڵێت:

"ئەوەی ئەهلی سونە و جەماعەت لەسەری کۆکن، باوەڕیانە کە ڕەگەزی عەرەب چاکترە لە ڕەگەزی عەجەم [یانی غەیری عەرەب]، لە عیبرانی و سریانی و ڕۆم و فارسەکان و ئەوانیتریش..." (فأن الذي عليه اهل السنة والجماعة اعتقاد ان جنس العرب افضل من جنس العجم، عبرانيهم وسريانيهم وورومهم وفرسهم وغيرهم..) مجموع الفتاوى (19/29ـ30)، لە (اقتضاء الصراط المستقيم) یش هاتوە.

هەر لە دەقێکیتردا ئیبن تەیمیە دەڵێت: "بەنی هاشم چاکترین خانەوادەی قورەیشە، قورەیشیش چاکترین هۆزی عەرەبە، عەرەبیش چاکترین میللەتی بەنیادەمن!"

"إن بني هاشم أفضلُ قريش، وقريشاً أفضلُ العرب، والعربُ أفضل بني آدم"
مجموع الفتاوى :(27|472)

من نازانم ئیبن تەیمیە و ئەهلی سونە و جەماعە ئەو قەولەیان لە کوێ هێناوە لە کاتێکدا قورئان بە ڕاشکاوی دەڵێت: (ان اكرمكم عند الله اتقاكم) وحەدیسی سەریحی پێغەمبەر هەیە دەڵێ [لافرق بين عربي واعجمي الا بالتقوى] وچەندین دەقیتر!

ئەو هەڵەیە دەکرێت چاوەڕوان کراو بێت بۆ میشێل عەفلەق وشبل العیسمي و هەتا بۆ محمـد عمارەش، بەڵام بۆ فەرمودەناسێکی شارەزای وەك ابن تیمیە هیچ عوزرێکی بۆ نییە!! بەڕاستی توانیان پەیامی ئیسلام بە ئاڕاستەی ئەو عروبەتە ببەن! خاوەنی وتاری عروبی لە سەلەفی ساڵح، توانیان قورئان لە زۆر ڕووەوە لە مانای خۆی بەتاڵی کەنەوە، وەك چۆن لە پەیامێکی گشتی کردیان پەیامێکی تایبەتی ڕەگەزی عروبی! هەروەها چۆن بەتاڵیان کردەوە لە پەیامی ئاشتی وئازادی بیروڕا و عەقیدە، هەروەها لە پەیامێکی ئاشتی بۆ پەیامێکی شەڕانگێژی بێ سنور وبێ کۆتا.

*ئەوەی بە عەرەبی قسەی کرد عەرەبە!

بە پێی ئەو چەمکە عروبەت پەیوەندی بە خوێن ونەسەب نیە بەڵکو زمانە، هەرکەسەی بە عەرەبی دوا ئەوە عەرەبە! حەدیسێك لە پێغەمبەر دەگێڕنەوە کە لە چەندین سەرچاوە بە لاواز وزەعیف دەستنیشان کراوە دەڵێت: خوا یەکە، باوك یەکە، دینیش یەکە، عەرەبی بوون بە دایك وباوك نییە، بەڵکو بە زمانە ئەوەی بە عەرەبی قسەی کرد عەرەبە!

عن مالك بن أنس، عن الزهري، عن أبي سلمة بن عبد الرحمن قال: قام النبي صلى الله عليه وسلم... قال: " أما بعد: أيها الناس، فإن الرب رب واحد، والأب أب واحد، والدين دين واحد، وإن العربية ليست لأحدكم بأب ولا أم، إنما هي لسان، فمن تكلم بالعربية فهو عربي "

ابن تیمیە لە کۆمێنتی خۆیدا دەڵێت: ئەوە حەدیسێکی لاوازە بۆ مالیك هەڵبەستراوە، بەڵام لە ڕووی مانادا دوور نیە، بەڵکو ڕاستە لە هەندێ ڕووەوە!! " هذا الحديث ضعيف، وكأنه مركب على مالك لكن معناه ليس ببعيد، بل هو صحيح من بعض الوجوه " اقتضاء الصراط المستقيم 410

تۆ ببینە وەك دوژمن باسی حەدیسی هەڵبەستراو و لاواز دەکات، بەڵام چونکە ئەو حەدیسە لەگەڵ هەوای عروبی خۆی دێتەوە، دەڵێ ڕاستە ماناکەی! هەرچەندە حەدیسی زۆر مانادار هەیە پڕ لە مرۆدۆستی و زانست ئیبن تەیمیە و ئەهلی حەدیس بە بیانووی زەعیف بوونی ڕەتی دەکەنەوە! بەڵێ دوور نیە لە چەمکی سەلەفیەتی عروبەتی ئومەوی بە بڕوای ئیبن تەیمیە، بەڵام دەبوایە شێخی ئیسلام بیزانیبایە کە دورە لە چەمکەکانی قورئان!

ئەوەش چەمکی سەرەکی ئومەویەکان بوو بۆ تەعریب کردنێکی پەردەپۆش کراو بە دین، کە لەبەر ساویلکەیی ئایینی وژیاری، زۆر میللەتانیان بە ئاسانی تواندەوە لە ناو عروبەت وئەمڕۆ بونەتە رەسید و زەخیرە بۆ عروبەت نەك بۆ ئیسلام!

*پشت بەستن هەتا بە حەدیسگەلێکی هەڵبەستراو و مەوزوع بۆ ستایشی عروبەت!

ئینجا ابن تیمیه سەدان ئەقوال دەگوازێتەوە لە ئیمامەکانی ئەهلی سونە، بۆ سەلماندنی ئەو مەقولەیەی کە ڕەگەزی عەرەب لە هەموو ڕەگەزەکانی تر چاکترە، وکە لە ئەنجامدا دەگاتە ئەو ڕایەی کە زمانی عەرەبیش لە هەموو زمانەکانی تر چاکترە، تا ئەو بیرۆکەیە کە زۆر ئاشکرا پێچەوانەی قورئان دەکات دەبێتە ئەسڵێك لە ئسوڵەکانی ئەهلی سونە وجەماعەت. سەیر لەوەدایە کە ابن تیمیەی شارەزا لە قورئان ومەوسوعە لە فەرمودەزانی، چۆن ئەو بیرۆکە ڕەگەزپەرستییەی بەسەردا تێدەپەڕێت؟! وا بە ئاسانی ئەو فەرمودانە دەهێنێتەوە کە بچوکترین موحەدیس دەزانێت سەحیح نین وهەڵبەستراون! بۆ چاوی وا تیژە بۆ شەڕی مەزهەبی شیعە وسۆفیەکان و بە قەولی خۆی بیدعەچیەکان، کەچی وا بێ نەزەرە لە ئاست ئەو فەرمودە هەڵبەستراوانەی عروبەتی ئومەویەت؟!

وەلامەکەی دەیسەلمێنێت، کە ئەو سەلەفیەتە پیشەسازیەکی ئومەوییە، ولەبەر عەرەبچیەتی ئومەوییەکانیش ئاینەکە بە دەستی ئەو تیۆرە سەلەفیە سەقەتەی ئومەوی بەرەو ڕەگەزپەرستی هەنگاویان پێی ناوە، بە ناوی دین وسەلەفی سالح. هەر ئەو بیرۆکەیەشە بۆتە هۆی فریودانی ژمارەیەکی زۆری کوردی سەلەفی وهەتا غەیری سەلەفیش، بۆ فەرامۆش کردنی زمانی خۆیان بۆ وازهێنان لە زمان و ئەدەبیاتی زگماکی خۆیان، کە سەردەکێشێت بۆ وازهێنان لە بایەخدان بە کێشە هەقیقیەکانی نەتەوەکەیان و کردنیان بە دوژمنی خەونە نەتەوەییەکانیان، وخەرجکردنی توانا وهێزیان بۆ خزمەتی پڕۆژەیەکی عەرەبی پەردەپۆشکراو بە دین و سەلەفیەت!!

هەر لە کارخانەیەی ئومەویەکاندا ئیبن تەیمیە دەیان فەرمودەی ساختە و هەڵبەستراویان بەسەر خەڵك تێپەڕاند کە هەموویان دەستنیشان کراون بە حەدیسی هەڵبەستراو ومەوزوع لە جۆری:

عەرەبتان خۆش بوێ لەبەر سێ هۆ: چونکە من عەرەبم، قورئان عەرەبیە، وزمانی بەهەشتیش عەرەبیە! [أحبوا العرب لثلاث لأني عربي ، والقرآن عربي ، وكلام أهل الجنة عربي.]

حەزتان بە مانەوەی عەرەب بێت، مانەوەیان نور ورۆناکیە بۆ ئیسلام، ولەناوچونیانیش لەناوچوونی ئیسلامە. [أحبوا العرب وبقاءهم، فإن بقاءهم نور الإسلام وإن فناءهم فناء الإسلام]

ئەگەر عەرەب زەلیل بوو، ئیسلام زەلیل دەبێت[إذا ذل العرب ذل الإسلام]. کەس ڕقی لە عەرەب نابێتەوە ئەگەر مونافیق ودوو ڕوو نەبیت [لا يبغض العرب إلا منافق]. خۆشەویستی عەرەب لە باوەردایە، ورقیشیان لە نیفاقەوەیە. [حب العرب إيمان وبغضهم نفاق]. ئیماندار ڕقی لە عەرەب نابێتەوە [لا يبغض العرب مؤمن]

من گومانم نییە لە هەڵبەستراوی ئەو حەدیسانە، کە بلیمەتێکی فەرمودەناسی وەك ابن تیمیە چاویان لێ ئەنوقێنێ، ولەجیاتی بڵێت هەڵبەستراون، بە بەڵگە دەیان هێنێتەوە بۆ سەلماندنی چەمکی عروبەتی ئومەوی، بەڵام پێویستە ئاماژە بەوەش بکەین کە ئەو فەرمودە هەڵبەستراوانە لە ئەنجامی کاردانەوە دژی توخمە نا عەرەبیەکانەوە هاتوە، لە دژی سیاسەتی ڕەگەزپەرستی وتەعریبی ئومەوی، کە لەوە دەچێت خەڵکی ناعەرەب وەك کاردانەوەیەك ڕقیان لە عەرەب بوبێتەوە، کە لەو کاتە ناهەقیان نەبووە بەرامبەر ئەو هەموو هەڵمەتە عەرەبچێتییە وا کاردانەوەیان کردبێت.

بەڵام کە ئێمە ئەو باسە دەکەین هەرگیز هانی خەڵك نادەین کە ڕقیان لە عەرەب بێتەوە، وەك ئەو ڕقە مێژووییەی ئێرانیەکان وفارسەکان بە تایبەتی، بەڵام بۆ ئاگادار کردنەوەی خەڵکی کوردە کە ئیسلامبوون هیچ مانای بە عەرەب بوون ناگەیەنێت، ونابێت ئەو هەموو کارەساتە مێژوویانە وا بە ئاسانی لە بیر کەین ووانە وپەندیان لێ وەرنەگرین.

ئیبن تەیمیە و سەلەفیەتی عروبەت

بەشی سێیەم

*پەسندی عەرەب لە ئسوڵی ئیعتیقادە!

کاریگەری ئەو تەفزیلکردنەی عەرەب و عروبەت هەر لەناو ڕێکخراو و گروپ و کۆمەلە و فیکری سەلەفیەکاندا نیە تەنها، بەڵکو ئیمامی هەرە گەورەی ئیخوانەکان شێخ یوسف قەرزاوی لە کۆنگرەی نەتەوەیی ئیسلامی لە دۆحە لە مانگی دیسەمبەری ٢٠٠٦ گووتی: "من يريد أن يفصل بين العروبة و الإسلام كمن يريد أن يفصل بين الروح و الجسد؟ فعلينا بإسلام عربي و بعروبة إسلامية" [ئەوەی دەیەوێت عروبەت و ئیسلام لێك جیاکاتەوە وەك ئەوە وایە ڕوح و جەستە لێك جیاکاتەوە! بۆیە با دەستگرین بە ئیسلامێکی عەرەبی و عروبەتێکی ئیسلامی!]

بێگومان ئەوەش هەڵوێستێکی نوێی قەرەزاوی نییە کە سەرەڕای ئەوەی [یحمل اسفارا] چەندین بارە کتێبی لە خۆی ناوە، بەڵام نەوێراوە لە هیچ بوارێکی گرنگ نوێکاریەك بکات، بەڵکو ئەو عەوبەچیەتیەی لە سەلەفیەتی ئومەوی کۆن و لە ئیخوان و حسن البنا وەرگرتوە. حەسەن بەنا لە رسالة (دعوتنا في طور جديد) عەرەب بە گەلی هەڵبژاردەی خوا دادەنێت وەك چۆن جوو خۆیان بە شعب الله المختار دادەنێن و دەربارەی ئەو پەیوەندیە دەڵێت: " عروبەت پایەکی بەرجەستە و بەشێکی گەورەی هەیە لە دەعوەکەمان، چونکە عەرەب ئومەتی یەکەمی ئیسلامن، و گەلی هەڵبژێردراوی ئیسلامن، و ئیسلامیش ڕانابێتەوە بەبێ هاودەنگی گەلانی عەرەب و ڕابوونیان، هەر بستێك لە خاکی نیشتیمانی عەرەب بە ناوجەرگەی وڵاتی خۆمانی دەزانین.."

"والعروبة لها في دعوتنا مكانُها البارز وحظُّها الوافِر، فالعَرَب هم أمة الإسلام الأولى، وشعبه المختار، ولن ينهض الإسلام بغير اجتماع كلمة الشعوب العربية ونهضتها، وإن شبر أرض في وطن عربي نعتبره من صميم أرضنا ومن لباب وطننا"

ئینجا لە هەمان سەرچاوە دەڵێت: " ئێمە پێمان وایە کاتێ بۆ عروبەت کار دەکەین بۆ ئیسلام و خێری هەموو جیهان کار دەکەین"

"ونحن نعتقد أننا حين نعمل للعروبة نعمل للإسلام ولخير العالم كله."

لە جیگایەکی تر سنوری هەموو جیهانی ئیسلامی لێ دەبێتە سنوری ئومەتی عەرەبی وەك ئیبن تەیمیەش وای گووت، لە ئەڵقەی دووەم ئاماژەمان پێدا، ودەڵێت: عروبەت سیفەتێکە بۆ هەموو موسڵمانێك بە زمانی عەرەبی بدوێت، چونکە عروبەت زمان و ئیسلامە، ڕەگەزنامەی جوگرافی نییە، چونکە ئومەتی عەرەبی بە سنوری جوگرافی نازانرێت، بەڵکو لە ڕوانگەی ئیسلامەوە بە دین و زماندا دەزانرێت ودەناسرێت"

وفي تعليق للإمام" البنا "على حديث لشيخ الأزهر عن "القبّعة في الجيش" يرى أن العمامة شعار العروبة، والعروبة صفة لكل مسلم ينطق اللسان العربي، فالعروبة اللسان والإسلام، وليست تجنُّسًا جغرافيًّا، فالأمة العربية لا تُعرف بالحدود الجغرافية، وإنما إسلاميًّا تُعرف بالدين واللغة .

لە کۆمێنکیدا لەسەر قسەی [ساطع الحصري] وەك ڕابەرێکی فیکری عروبەت دەربارەی جیاوازی عروبەت لە ئیسلامدا، سەید قوتب دەڵێت: ئەو قسەیە ئاماژە بە نەزانیەکی قووڵ دەکات بە ئیسلام و عروبەتدا!

على كلام "ساطع الحصري"- عن انفصال العروبة عن الإسلام -بأن ذلك يكشف عن جهل عميق؛ سواء عن الإسلام أو العروبة .

http://www.ikhwanwiki.com/index.php?title=%D9%85%D9%88%D9%82%D9%81_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%AE%D9%88%D8%A7%D9%86_%D9%85%D9%86_%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D9%88%D8%A8%D8%A9

ئەو قسانەی دەیسەلمێنێت میانڕەوترین ڕەوتی ئیسلامی لە ژێر کاریگەری عروبەتدایە زۆر لە سەلەفیەتەکە بە پەرۆشترە بۆ عروبادنی ئیسلام و موسڵمانان، بەڵکو عروبەتیان کردۆتە ڕوکنی شەشەمی ئیسلام!

ئیبن تەیمیە لە دەقێکدا هەر لە کتێبی اقتضاء پەسندی عەرەب و بە باشترین زانینی ئەوان دەکاتە ئەسڵێك لە ئسوڵی ئیعتیقاد لە ئیسلامدا، دەڵێت:

"عەرەب لەبەر چاکی خەسڵەتەکانیان ئیسلام لە نێو ئەواندا دەرکەوت، خودا پێغەمبەرەکەی، محەمەدی لەنێو ئەواندا هەڵبژارد، چونکە پێغەمبەرایەتی لە تۆرەمە و پشتیان بوو، بوونە هەڵبژاردەی خوا بۆ هەڵگرتن و بڵاوکردنەوەی پەیامی یەکەمینی خوا، و چاکی وپەسندی ئەوان بەسەر غەیری خۆیان بوە بنەمایەك لە بنەماکانی بیروباوەڕ لە ئیسلامدا"!

"ولفاضل مزاياهم ظهر الاسلام فيهم، واصطفى الله نبيه و رسوله محمدا منهم فكانت النبوة من اصلابهم، وترشحوا حملة نشر الرسالة الاول، وصار اعتقاد فضلهم على غيرهم من اصول الاعتقاد في الاسلام."

اقتضاء الصراط المستقيم، ص ١٦٦-١٦٧.

عەرەب باشترین نەتەوە نین

چونکە پێغەمبەریان تێدایە، بەڵکو لە خودی خۆیان باشترینن!

ئیبن تەیمیە عروبەچیەتەکەی هێندە بەرزدەبێتەوە، و تا رادەی ئەوەی دەڵێت عەرەب بەخۆیان چاکترین ئومەتن نەك لەبەر خاتری پێغەمبەر کە لەواندایە! یانی پێغەمبەریش نەبا عەرەب هەر ئەفزەڵ وچاکترین دەبوون!

ئیبن تەیمیە دەڵێت: "ئەوەی ئەهلی سونە و جەماعەت لەسەری کۆکن، باوەڕیانە کە ڕەگەزی عەرەب چاکترە لە ڕەگەزی عەجەم [یانی غەیری عەرەب]، لە عیبرانی و سریانی و ڕۆم و فارسەکان و ئەوانیتریش، هەروەها قورەیش چاکترینی عەرەبە، بەنی هاشمیش چاکترینی قوڕەیشە، و پیغەمبەر [د.خ] چاکترینی بەنی هاشمە، ئەو چاکترین خەلقی خوایە و باشترین نەسەبیشی هەیە. پەسندی وچاکترینی عەرەب و قوڕەیش و بەنی هاشم تەنها لەبەر بوونی پێغەمبەر لەوان نییە، هەرچەندە ئەوەش فەزڵە، بەڵکو ئەوان خۆیان چاکترین و ئەفزەڵن لە خودی خۆیاندا..."

قال شيخ الإسلام ابن تيمية " فإن الذي عليه أهل السنة والجماعة اعتقاد أن جنس العرب أفضل من جنس العجم :عبرانيهم وسريانيهم، رومهم و فرسهم وغيرهم، وأن قريشاً أفضل العرب وأن بني هاشم أفضل قريش وأن رسول الله (ص) أفضل بني هاشم، فهو أفضل الخلق نفساً وأفضلهم نسباً. وليس فضل العرب ثم قريش ثم بني هاشم بمجرد كون النبي (ص (منهم، وإن كان هذا من الفضل، بل هم أنفسهم أفضل."

اقتضاء الصراط المستقيم ١٤٨-١٤٩

هەر لە دەقەکەی پیشوداش هەمان شت دەڵێت:

"عەرەب لەبەر چاکی خەسڵەتەکانیان ئیسلام لە نێو ئەواندا دەرکەوت، خودا پێغەمبەرەکەی، محەممەدی لەنێو ئەواندا هەڵبژارد، چونکە پێغەمبەرایەتی لە تۆرەمە و پشتیان بوو، بوونە هەڵبژاردەی خوا بۆ هەڵگرتن و بڵاوکردنەوەی پەیامی یەکەمینی خوا، و چاکی وپەسندی ئەوان بەسەر غەیری خۆیان بوە بنەمایەك لە بنەماکانی بیروباوەڕ لە ئیسلامدا"!

"ولفاضل مزاياهم ظهر الاسلام فيهم، واصطفى الله نبيه و رسوله محمـدا منهم فكانت النبوة من اصلابهم، وترشحوا حملة نشر الرسالة الاول، وصار اعتقاد فضلهم على غيرهم من اصول الاعتقاد في الاسلام."

اقتضاء الصراط المستقيم، ص ١٦٦-١٦٧.

وەك دەبینیت لای ئیبن تەیمیە عەرەب چاکترین میللەت نین لەبەرئەوەی پێغەمبەر لەناو ئەوان دەرکەوتوون، بەڵکوو عەرەب "عەرەب لەبەر چاکی خەسڵەتەکانیان پیغەمبەر و ئیسلام لە نێو ئەواندا دەرکەوت" دەمارگرژترین عروبەتچی فەزڵی عەرەبی بەسەر پیغەمبەر و ئیسلامدا نەداوە، و هەردەم گوتویانە لەبەر فەزڵی پێغەمبەر عەرەب فەزڵیان هەیە، کەچی لای ئیبن تەیمیە عەرەب چاکترین نین لەبەرئەوەی پێغەمبەر لەناو ئەواندا هەڵکەوتوە، بەڵکوو لەبەر چاکی خۆیان پێغەمبەر لەناویان پەیدا بوە! وەڵلا نازانم پیش ئیسلام دەبێت چاکی عەرەب لە چیدا بوو بێت؟! لە پێشکەوتنیان، لە شارستانیان، لە هونەریان لە چ ڕووێکەوە؟!

ئیبن تەیمیە و سەلەفیەتی عروبەت

بەشی چوارەم

*جگە لە عەرەبی زمانەکانیتر خراپن نابێت هیچ عیبادەتێکی تری پێ بکرێت!

هەر لەو سیاقەوە ئیبن تەیمیە لە اقتضاء دا بە پشتگیریەوە ئەو قەولەی دامەزرێنەری سەلەفیەت ئەحمەدی کوڕی حەنبەل دەهێنێتەوە کاتێ پرسیاری لێدەکەن دروستە دوعاکردن بە فارسی؟! کوڕی حەنبەلیش پێی ناخۆش دەبێت، غافل هەتا لە قورئاندا کە چی گوتوە وچۆن ڕیزی لە زمانە جیاوازەکان گرتووە، کە زمانەکان بە ئایەتێك لە ئایەتەکانی خوای داناوە، کەچی کوڕی حەنبەل دەربارەی زمانەکان، دەڵێت: " زمانێکی خراپە دروست نیە سوێندی پێ بخورێت و نوێژی پێ بکرێت و هیچ عیبادەتێکی تری پێ بکرێت! "وقد سُئل الإمام أحمد بن حنبل عن الدعاء في الصلاة بالفارسية؟ فكرهه. وقال: لسان سوء ولا يصح الحلف بها ولا الصلاة ولا سائر العبادات. ص ٢٠٤.

کەوابوو بە پێی ئەو ڕایە بیت کوردی و تورکی و پاشتۆیی و ئەمازیغی و ئەڵمانی و ئینگلیزیش گوناهە هیچ عیبادەتێکی پێ بکرێت، وەك بڵێیت خوا تەنها لە عەرەبی تێبگات! ئەگەر تەنها بیگوتبا نەخێر نوێژ نابێت بە فارسی، هەر تا ڕادەیەك جێگای قبوڵ دەبوو، بەڵام خەستری بکات و بڵێت سوێندی پێ بخورێت و نوێژی پێ بکرێت و هیچ عیبادەتێکی تری پێ بکرێت! ئەوە کرۆکی ڕەگەزپەرستی و عروبەتە، ئەخر پیرەمێرد وپیرەژنێکی چیاکانی کوردستان و فارس و بوخارا و تاجیکستان و ئەلبانیا و کۆسۆفۆ و هیندستان چۆن بە عەرەبی سوێند بخۆن و دوعا بکەن؟! ئەگەر ئەو شۆڤینیستی نەبێت، دەبێت شۆڤێنستی چی بێت؟!

*ئەوەی عەرەبی پێ باشترین نەتەوە نەبێ مونافیقە وگەلچیە، شعوبیە!

لە [باب تفضيل جنس العجم على العرب نفاق] لە کتێبی "اقتضاء الصراط المستقيم" ئیبن تەیمیە دەڵێت:

" أبو محمد بن حرب بن إسماعيل بن خلف الكرماني قوتابی الإمام أحمد بن حنبل لە وەسفی سونەدا دەڵێت: ئەوەی من دەیڵێم مەزهەبی ئیمامەکانی عیلمە و خاوەن سونە و ئەسەرە لە ناسراوان لە ئەهلی سونە، کە ئێمە شوێنکەوتەی ئەوانین، هەروەها لە زانایانی عێراق وحیجاز و شام وجگە لەوانیش، ئەوەی لیی لادا یان تانەی لیدا یان عەیبداری کرد، ئەوە بیدعە چیە و پەڕاگەندەیە لە جەماعەت، و لادەرە لە ڕێگای ئەهلی سونەت و هەق، ئەوەش مەزهەبی أحمد وإسحاق بن إبراهيم وعبد الله بن الزبير الحميدي وسعيد بن منصور و غەیری ئەوانیشە، لەوانەی زانستمان لێیان وەرگرتوە کە دەیانگووت: "...حەق و پەسندی و پێشدەستی عەرەب دەبیت بزانین، و لەبەر حەدیسی پیغەمبەر خۆشمان بوێن کە دەڵیت: خۆشەویستی عەرەب ئیمانە، و ڕقیش لێیان نیفاقە [حب العرب إيمان، وبغضهم نفاق] ، -بە پێوەری خۆشیان حەدیسێکی زۆر زەعیفە! - بە قەولی شعوبیەکان ناڵێین، لە مەوالیە هەرچی وپەرچیەکان کە عەرەبیان خۆش ناوێت، و دان بە چاکترینی ئەوان دانانێن. خەڵکانێك دەڵێن عەرەب هیچ چاکتر نیە لە عەجەم، ئەوانە پێیان دەگوترێت گەلچیەکان [الشعوبية]... هەندێکیان هەن جۆرە خەڵکانێکی عەجەم بە چاکتر دادەنێن لە عەرەب، لە ڕاستیدا ئەو قسەیە تەنها لە جۆرێك لە نیفاقەوە سەرچاوە دەگرێت لە عەقیدە یان لە کردارێك زادەی هەوا وهەوەسی دەروونە تێکەڵ بە گومان و شوبهاتەکان."

"هذا مذهب أئمة العلم وأصحاب الأثر وأهل السنة المعروفين بها المقتدى بهم فيها، وأدركت من أدركت من علماء أهل العراق والحجاز والشام وغيرهم عليها، فمن خالف شيئاً من هذه المذاهب أو طعن فيها أو عاب قائلها فهو مبتدع خارج عن الجماعة، زائل عن منهج السنة وسبيل الحق، وهو مذهب أحمد وإسحاق بن إبراهيم وعبد الله بن الزبير الحميدي وسعيد بن منصور وغيرهم ممن جالسنا وأخذنا عنهم العلم. فكان من قولهم:: "ونعرف للعرب حقها وفضلها وسابقتها، ونحبهم لحديث رسول الله (ص :(حب العرب إيمان، وبغضهم نفاق .ولا نقول بقول الشعوبية و أرذال الموالي الذين لا يحبون العرب ولا يقرون لهم بفضلهم، فإن قولهم بدعة و خلاف". وذهبت فرقة من الناس إلى أن لا فضل لجنس العرب على جنس العجم. وهؤلاء يسمون الشعوبية لانتصارهم للشعوب التي هي مغايرة للقبائل، كما قيل: "القبائل للعرب والشعوب للعجم ."ومن الناس من قد يفضل بعض أنواع العجم على العرب. والغالب أن مثل هذا الكلام لا يصدر إلا عن نوع نفاق، إما في الاعتقاد، وإما في العمل المنبعث عن هوى النفس مع شبهات اقتضت ذلك."

اقتضاء الصراط المستقيم ١٤٨-١٤٩

ئێستا کیشە نیە یەکیك لەسەر ڕق لێ بوونەوە سەرکۆنە بکریت، بەڵام کیشە ئەوەیە تەنها لەبەرئەوەی عەرەب بە باشتر لە خۆت نەزانیت بچیتە بازنەی نیفاق و دووڕوویی و شعوبیەت! ئەو جۆرە باوەڕە سەلەفیە سەقەتە وەهمێکی مێژوویی لای عەرەبی موسڵمان دروستکردوە کە ئەوان باڵاترین ڕەگەزی ناو موسڵمانان و بەڵکو جیهانیشن، ئێستاش زۆربەیان بە چاوی مەوالی تەماشای خەڵکی نا عەرەب و ڕەش پێست بە تایبەتی دەکەن. سەیر لەوەدایە هەتا بێدینترین عەرەبیش بەو وەهمی باڵارەگەزییە رەفتار دەکات، هەرچەندە بنەماکەشی دینییە!

*ئەوەی عەرەبی بوغزاند کافرە!

بەڕاستی من دژی بوغزاندنی هەر نەتەوەیەکم تەنها کاتێك کە ستەم دەکەن و خراپەکانیان زیاتر دەبێت لە پیاو چاکانیان. بوغزاندنی هەر میللەتێك دەچێتە بابی نامرۆیی و شۆڤێنستی یان هەر تاوانێکی دینیتر، وەك بوغزاندنی خەڵقی خوا، بەڵام بوغزاندنی عەرەب و تەنها عەرەبیش بگاتە کوفر ئەوە شتێکی غەریبە! لەو پێناوەدا ئیبن تەیمیە چەندین حەدیس دەهینێت لەو بارەیەوە کە لە بەشێکیاندا دەڵێت: فمن أحب العرب، فبحبي أحبهم، ومن أبغض العرب فببغضي أبغضهم. أخرجه الحاكم في المستدرك

حب العرب إيمان، وبغضهم نفاق وكفر....

هەروەها ئاماژە بەو حەدیسەی الترمذي دەکات، عن سلمان رضي الله عنه. قال: قال لي رسول الله يا سلمان لا تبغضني فتفارق دينك! قلت: يا رسول الله، كيف أبغضك وبك هداني الله؟ قال: تبغض العرب فتبغضني (1).

[پێغەمبەر پێی گوتم ئەی سەلمان ڕقت لە من نەبێتەوە نەوەك لە دین دەردەچیت! گووتم: ئەی پێغەمبەری خوا چۆن ڕقم لە تۆ دەبێت و خودا بە تۆ هیدایەتی دام؟ فەرمووی: ڕقت لە عەرەب دەبێتەوە یانی ڕقت لە من بۆتەوە!

لە کۆمێنتی بۆ ئەو حەدیسە ئیبن تەیمیە دەڵێت: پێغەمبەر [د.خ] بوغزاندنی عەرەبی کردۆتە هۆیەك بۆ لە دین دەرچوون، و ڕق لیبونەوەی عەرەبی کردۆتە هۆی ڕقلیبونەوەی خۆی بۆ ئەوانەی ئەو ڕقەیان هەبێت! لەوەدەچێت بۆیە پێغەمبەر بە سەلمانی گوتبێت – کە باشترینی فارسەکانە و فەزایڵی زۆرە – بۆ ئاگادارکردنەوەی فارسەکانیترە....ئەوەش بەڵگەیە کە ڕقلێبوونەوە لە ڕەگەزی

(1) الترمذي المناقب (3927) . قال الترمذي: هذا حديث حسن غريب لا نعرفه.

عەرەب، و دوژمنایەتیان، کوفرە یان هۆکارە بۆ کوفر، ئەوەی لێشی دەفامرێتەوە ئەوەیە کە عەرەب لە خەڵکیتر باشترە، خۆشەویستیان هۆکاری بەهێزبوونی ئیمانە، چونکە حەڕام کردنی ڕقلێبونەوەیان ئەگەر وەك ڕق لێبونەوەی هەموو میللەتانیتر با، ئەوکاتە ڕق لێبونەوەی عەرەب نەدەبوە هۆکارێك بۆ جیابوونەوە لە دین و ڕقلێبوونەوەی پێغەمبەر، بەڵکو تەنها وەك دوژمنکاریەك دەهاتە حسێب کردن، بەلاّم کە ڕق لێبونەوەی عەرەبی کردۆتە هۆیەك بۆ لە دین دەرچوون و ڕق هەڵسانی پێغەمبەر، کەوابوو ئەوە بەڵگەیە کە بوغزاندنی عەرەب لە بوغزاندنی خەڵکانیتر گەورەترە، ئەوە دیسان بەڵگەیە لەسەر چاکترینی عەرەب... چونکە ئەوەی بوغزاندنی گەورەتر بوو، بەڵگەیە کەوا چاکترە، و بەڵگەشە لەسەر ئەوەی خۆشویستنی دینە، لەبەر فەزڵی زیادی، چونکە ئەوەش دژی بوغزە، بوغزاندنی یەکێش هۆکار بێت بۆ ئەشکەنجەدان، کەوابوو خۆشەویستیەکەی هۆکارە بۆ پاداشت، ئەوەش بەڵگەیە لەسەر فەزڵدا.

"فقد جعل النبيρ بغض العرب سببا لفراق الدين، وجعل بغضهم مقتضيا لبغضه.

ويشبه أن يكون النبيρ خاطب بهذا سلمان - وهو سابق الفرس ذو الفضائل المأثورة - تنبيها لغيره من سائر الفرس؛ لما علمه الله من أن الشيطان قد يدعو بعض النفوس إلى شيء من هذا.

وهذا دليل على أن بغض جنس العرب، ومعاداتهم: كفر أو سبب للكفر، ومقتضاه: أنهم أفضل من غيرهم، وأن محبتهم سبب قوة الإيمان؛ لأنه لو كان تحريم بغضهم كتحريم بغض سائر الطوائف، لم يكن سببا لفراق الدين، ولا لبغض الرسول، بل كان يكون نوع عدوان، فلما جعله سببا لفراق الدين وبغض الرسول دل على أن بغضهم أعظم من بغض غيرهم، وذلك دليل على أنهم أفضل؛ لأن الحب والبغض يتبع الفضل، فمن كان بغضه أعظم، دل على أنه أفضل، ودل حينئذ على أن محبته دين؛ لأجل ما فيه من زيادة الفضل، ولأن ذلك ضد البغض، ومن كان بغضه سببا للعذاب بخصوصه، كان حبه سببا للثواب، وذلك دليل على الفضل. "

ئیبن تەیمیە و سەلەفیەتی عروبەت

بەشی پێنجەم

*ئەوەی گزی لە عەرەب کرد

بەر شەفاعەتی پیغەمبەر ناکەوێت!

حديث نبوي رواه الصحابي عثمان بن عفان يقول قال رسول الله صلعم : " من غش العرب لم يدخل في شفاعتي ، ولم تنله مودتي"

[ئەوەی گزی لە عەرەب کرد بەر شەفاعەتی من – واتە پێغەمبەر- ناکەوێت، و خۆشەویستی منیشی بەرناکەوێت] اقتضاء الصراط المستقيم - الصفحة أو الرقم: 438/1

لەو تایبەت کردنەی کار و هەستە خراپەکان بە عەرەب وەك بوغزاندن و حیلە و گزی لێکردن بە عەرەب، مرۆڤ بیری بۆ ئەوە دەچێت، کە ئەو کارە خراپانە بەرامبەر میللەتانی تر ئاساییە، یان تەنها گوناهێکە، یانی بوغزاندنی عەرەب و حیلە لێکردنی کفرە، بەڵام بوغزاندنی کورد یا ئەفریقی حەیەڵڵا گوناهێکی ئاساییە! باشە مرۆ چۆن بیری بۆ ئەوە نەچێت کە ئەو دینە تایبەت بێت بە عەرەب و بۆ ڕاژە و بەرژەوەندی ئەوان هاتووە؟! یان بەلایەنی کەمەوە واش نەبوو بێت لە هەوەلیدا، لە قۆناغەکانی دواییدا وای لێکراوە!

*ڕق لێ بوونەوە لە هەموو بۆنە و کلتورێکی گەلانیتر!

هەروەها چەندین ڕیوایەتی لە سەحابەیەکی وەك عومەر وعبداللەی کوڕی وسعدی کوڕی ئەبو وەقاس دەگێڕێتەوە کە عەقڵ پێی هەرس ناکرێت ئەو ڕەگەزپەرستیە لەوانە دەرچووبێت، بۆ نمونە: (عن عطاء بن يسار - هكذا رأيته، ولعله ابن دينار - قال: قال عمر: إياكم ورطانة الأعاجم، وأن تدخلوا على المشركين يوم عيدهم في كنائسهم.) [نەکەن بە عەجەمی بدوێن، یان بچنە لای موشریکەکان لە پەرستگاکان وکلێسەکانیان]

لە ڕیوایەتێکە تری عبداللەی کوڕی عومەر باسی نەورۆز دەکات ودەڵێت ئەوەی لە وڵاتی عەجەمان بوو وەك ئەوان ئاهەنگی نەورۆزی کرد وخۆی پێیان چواند تا مردن لەگەڵ ئەوان حەشر دەکرێت: (وبالإسناد عن الثوري ، عن عوف عن الوليد - أو أبي الوليد - عن عبد الله بن عمر قال: من بنى ببلاد الأعاجم فصنع نيروزهم ومهرجانهم وتشبه بهم حتى يموت وهو كذلك - حشر معهم يوم القيامة.)

بێگومان لەبەر بێ زانیاری و نزیکی سەردەمی خەڵکی فارس بە ئیسلام بونیان دەکرێت کوڕی عومەر ترسا بێت کە نەورۆز ڕەهەندێکی ئایینی هەبێت کە لە ڕاستیدا نەورۆز هیچ بنەمایەکی ئاینی نییە، بەڵام دەکرێت عبداللەی کوڕی عومەر هەر هێندەی زانیبێت دەربارەی نەورۆز بۆیە لەبەر نەبوونی زانیاری ئەو کاتە خەڵکی بەچاوی پڕ گومان وترسەوە دەیانڕوانیە یەکتر، سیر لەوەدایە سەلەفیەکانی سەدەی ٢١ لە عەرەب وکورد لەو ڕۆژگارە هەمان قسەکانی عبد الله کوڕی عومەر دوبارە دەکەنەوە بێ ئەوە هیچ بیانوێکیان هەبێت، تەنها دواکەوتنی نا عەقلانیانەیە بە شوێن سەلەفی ساڵح لە ورد ودرشت وچاك وخراپ وڕاست وچەوتیاندا.!

هەر لەو کتێبەی ابن تیمیەدا دەڵێت سعدی کوڕی ئەبو وەقاس گوێی لە کەسانێك بوە بە فارسی قسەیان کردوە، پێیانی وتوە: ئەو مەجوسیەتە لە پای چی لە پاش دینی حەنیفیەت (واتە ئیسلام) (حدثنا إسماعيل بن علية ، عن داود بن أبي هند أن محمد بن سعد بن أبي وقاص سمع قوماً يتكلمون بالفارسية فقال: ما بال المجوسية بعد الحنيفية.) کەوابوو تەنها قسەکردن بە فارسی هاوتای مومارەسەکردنی دینی مەجوسیەت بوە لە عەقڵیەتی سەعددا، کێ ناڵێت هەر باس باسی ئیسلام بوە بەڵام بۆ عەرەبی نەزانێکی فارس بە زمانی خۆی بۆی ڕونکراوەتەوە!!

چەندین ڕیوایەتی تر لە تابعیەکاندا دەگێڕێتەوە کە هەمووی ئەو پەڕی ڕەگەزپەرستی پێوە دیارە، بۆ نموونە موجاهید رقی لەناو نانی مانگەکان بۆتەوە بە فارسی، نەك هێندە، بەڵکو رقی لەوەش بوە کە هەتا ناویشی فارسی بێت ناوی بهێنێت!!

(وروى فيه عن مجاهد حديثاً أنه كره أن يقال: آذرماه، وذي ماه قلت: فإن كان اسم رجل أسميه به ؟ فكرهه)

ابن موبارەك ڕقی لەو وشەی (یەزدان) یش بوە کە بە خوا دەگوترێت بە فارسی، لە ترسی ئەوەی ئیزافە کرابێت بۆ شتێکی پەرستراو! دەکرا پرسیاری کردبا لە ماناکەی بەر لەوەی ڕقی لە ناوی خوا بێتەوە تەنها لەبەر ئەوەی بە فارسی هاتوە: (قال: وكان ابن المبارك يكره ايزدان يحلف به، وقال: لا آمن أن يكون أضيف إلى شيء يعبد)

ئەو هەڵوێستانە هەمووی لە ئیمان بە عروبەتچی و ئەفزەڵیەتی عەرەب هاتووە، هەندێکیانیش لەترس ولە نەبوونی زانیاریەوە هاتوە، یەکیان نازانێ نەورۆز چیە، ئەویتریان نازانێت یەزدان مانای چیە ترسی هەیە ئیزافە کرابێت بۆ شتێکی پەرستراو!

هەتا تیروکەوان و پۆشاك و نەعلەكانی پێشیان مەكروهە!

شۆڤینیەت هەردەم لۆژیكی پێ نەبووە كە بۆ ئەوەی خۆش دەوێت و ڕقی لەویترە. ئاساییە ڕقت لە ڕەفتاری ناشارستانی خەڵكانێك بێت، كە زیان بە دەوروبەریان دەگەیێنن، بەڵام رقت لە یەكیك بێت چونكە پێستی ڕەشە یان سپیە یان سورە ئەوە شۆڤێنیەتێكی بێ لۆژیكە، بەڵام لەوەش شۆڤێنیتر كە هەموو سنورێكی عەقڵ و لۆژیك دەبەزێنیت ئەوەیە ڕقت لە پیسەسازی یان بەرهەمێكی بێ گیان بێتەوە وەك پۆشاك و تیروكەوان و نەعلی پێ تەنها لەبەرئەوەی هی عەرەب نییە و هی فارسە یان هیندیەكان یان كوردە! هۆیەكەی لەبەر دین جیاوازی نییە، ئەگینا دەبایە عەرەب پاش موسڵمان بونیان هەموو داب ونەریتێكی عەرەبی فڕێدەن، بەڵام وانەبوو، زۆربەی هەرە زۆری داب ونەریتەكانیان پاراستن.

هەر لە پاش ئەو ڕیوایەتەی كە پێشتر باسمان كرد، ئیبن تەیمیە ڕای خۆی لەو بارەیەوە دەڵێت كە توندتریشە لەو ڕایانە:

بەو نەهیكردنە لە وێكچوون بە غەیری موسڵمانان چەندین زانا كردویانەتە بەڵگە، محمـد بن ابي حرب

پرسیاری لە ئەحمەد [كوڕی حەنبەل] كرد دەربارەی دەرچوون لەماڵەوە بە نەعلی سندی. پێی مەكروە وخراپ بوو بۆ ژن وپیاو، و گووتی: ئەگەر بۆ ئاودەست و دەستنوێژگرتن بێت، بەڵام ڕقم لە صرارە. گووتی: ئەوەش پۆشاكێكی عەجەمە!

هەروەها هەمان پرسیار لە سعید بن عامر كرا لە وەڵامدا گووتی: سونەتی پێغەمبەرمان خۆشەویسترە لە سونەتی باكهون، كە پاشایەكی هیندی بوو!

"وبهذا احتج غير واحد من العلماء على كراهة أشياء من زي غير المسلمين قال محمد بن أبي حرب سئل أحمد عن نعل سندي يخرج فيه. فكرهه للرجل والمرأة وقال: إن كان للكنيف والوضوء وأكره الصرار. وقال: هو من زي العجم.

وقد سئل سعيد بن عامر عنه فقال: سنة نبينا أحب إلينا من سنة باكهن. "   ص ٢٢٢

*پێویستە ڕێگا لە پیسبوونی ڕەگەزی عەرەب بگیرێت!

یەعنی هیتلەریش هەر ئەوەندەی گوتوە کە ڕەگەزی ئاریایی گێرمانی بپارێزرێت لە تێکەڵ بوون بە ڕەگەزە نزمەکانیتر! ئیبن تەیمیە لە تیۆری داڕشتنی باڵادەستی عروبی بەردەوام دەبێت ودەڵێت:

"ئەگەرچی ئیسلام دەمارگرژی هۆزگەلی بێزێنراوی لەناوبرد، بەڵام پاراستنی زنجیرەی نەسەب پێویستە، و پاراستنی بێگەردی تۆرەمە و وەچەکانی بە هیچ جۆرێك بە مانای دەمارگرژی نایەتەوە. بۆیە پێویستە ڕێگای تەهجین وتێکەڵ بوونی ڕەگەزی بگیرێت لە یەکەم پێشڕەوی ئیسلام، کە ڕەگەزی عەرەبە. بۆ ئەوەی زنجیرەی وەچەکان بە پاك و سافی دوور لە تێکەڵ بوون بمینێتەوە، و ڕوخساری عەرەب بپارێزرێت لە بەدفیساڵی علوج و عەجەمەکان، خودا ڕوخساری عەرەب بپارێزێت لەو بەڵا و زیانانە"!

[اذا كا الاسلام قد محا العصبية القبلية الممقوتة، فآن المحافظة على سلاسل النسب المطلوبة، والمحافظة على نقاء النطف و انسابها لا تعني العصبية بحال. وعليه، فينبغي سد منافذ التهجين لأول رائد للإسلام، العرق العربي؛ لتبقى سلاسل النسب صافية من الدخل، وملامح العرب سالمة من سحنة العلوج والعجم ، صـــــــانها الله من تلكم الأذايـــــــا والبـــــــلايا .] ص ٩٣

یانی بەس نیە ئەو هەڤدژیە گەورەیەی ئیبن تەیمیە کە لەلایەك ستایشی ئیسلام دەکات بۆ نەهێستنی دەمارگرژی نێوان هۆزەکان، دوایێ هەر خۆی دەمارگرژی بۆ عەرەب دەکات، وەك نازیەکان و شۆڤێنستەکان دەڵێت دەبێت ڕەگەزی باڵای عەرەبی و تۆرەمەی تێکەڵ نەبێت لەگەڵ علوج و عەجەمان، بەوەش ناوەستێت ئەوپەڕی رقی شۆڤێنستی نیشانی مرۆڤی غەیرە عەرەب دەدات کاتێ وەسفی

ڕوخساری علوجانە و عەجەمانەیان دەکات بە بەڵاو و زیانبەخش! یانی ئیسلام ڕازی نییە بە دەمارگرژی نێوان هۆزە عەرەبیەکان، بەڵام ڕازییە بە دەمارگرژی عروبەت بەسەر گەلانی تر؟! بۆ بە ڕاشکاوی ناڵێن دینەکە تایبەتە بە عەرەب و دەبڕێتەوە؟!

ابن تیمیە وسەلەفییەت وعروبەت...

وەك لەوەو پێش ئاماژەمان پێکرد، سەلەفییەت ئەگەر دروستکراوی دەستی ئومەویەکان نەبێت، ئەوە بونیادی گشتی وتیۆرەکانی لە ڕاژە و بەرژەوەندی ئومەویەکان بوە، و تا ئەمڕۆش هەر ئەو ڕۆڵە دەگێڕێت. ئێمە کە باسی ئومەویەکان دەکەین مەبەستمان ئەو ماوە مێژووییە نیە کە تێیدا ئومەویەکان حوکمی جیهانی ئیسلامیان کردوە، بەڵکو مەبەستمان ئەو مەنهەجیەت و شێوازە تایبەتەی ئومەویەکانە، لە نوسینەوەی تیۆری سەلەفییەت و تەقدیس کردنی ئەو تاکە شێوازەیە، و شەیتەنەکردنی هەموو شێوازەکانی تری سەلەفییەتە، لە نێو ئەو تێۆرانەی کە لە دەرەوەی ئەو ئەو بونیادە ئەمەوییە بنیات نراون.

ئەو مامەڵەیەش بەو ڕادەیە گەیشت کە چەندین تەوژمی سەلەفی بەرایی لە نێوچون، لەبەر هێز وپاڵپشتی رەسمی دەسەلاتی ئومەوی لە سەلەفییەتی ئومەویی! شتێکی غەریب نیە کە زۆر لەو پیاوانەی لە نێو جەرگەی سەردەمی سەلەفییەت بوون لەبەر لادانیان لە بنەما تیۆریەکانی سەلەفییەتی ئومەوی، بەر نەفرەتی ئەو مەدرەسەیە کەوتوون ومەحروم کراون لە حەمد وستایشی ئەو قوتابخانەیە.

بێگومان لەماوەی فەرمەنرەوایی ئومەویەکان لە ساڵی 40 کۆچی تا دواییەکانی 132 کۆچی، ئومەویەکان بە گیانێکی پڕ لە دەمارگیری بۆ سێکوچکەی بەنی ئومەیە وقورەیش وعروبەت هەوڵیان دەدا. زانراوەش لەو سێکوچکەیە بەنی ئومەیە لەسەری لوتکەی ئەفزەڵیەتە وئینجا قورەیش بە پلە دوو وئینجا عروبەت بە شێوەیەکی گشتی. لە بواری ئەفزەڵیەتی بەنی ئومەیە توانیان تیۆری سەلەفییەت بە ئاڕاستەیەك ببەن، ببێتە هۆی تێکەڵ کردنی هەموو جۆرە

سەحابەکان وپێوانیان بە یەك پیوەر، توانیان قودسیەتی یەکێکی وەك ئەبو سوفیان ومعاویە ویەزیدی کوڕی وەك قودسیەتی یەکێکی وەك حەزرەتی عەلی وعوسمان وعبداللەی کوڕی عومەر لە قەڵەم بدەن. توانیان دەمی هەزارەها وملیۆنەها کەس ببەستن لە سەراسەری جیهانی ئیسلامدا بە ناوی تیۆری عەدالەتی سەحابە بە هیچ جۆرێك نەتوانی ئەو هەموو کارەساتە مێژووییانەی ڕویانداوە شیکردنەوەیەکی ئەقلانیان بۆ بکات وهۆکار وتاوانبارەکان دیاری بکات تا عەدالەتی سەحابەکان نەڕوشێ.!

بە نسبەت قورەیشیش ئەوە دەیان فەرموده هەیە دەربارەی سەردەستی قورەیش وپێویستیەتی فەرمانڕەوایەتی ئەوان هەتا دونیا ما بێت!!! ئەو فەرمودانە ئەگەر هەندێکیان ڕاستیش بن ئەوە پەیوەستە بەو هەل ومەرجەی کە تێیدا هاتوە وبۆ ئەو سەردەمە بوە نەوەك عەرەب پەرتەوازە بن ویەکێك یان گروپێك وقەبیلەیەك نەبێت لە دەوری کۆبنەوە.

بە نسبەت عروبەتیش ئەوە گومانی تێدا نیە کە ئومەویەکان لە پاش بازنەی ئومەویەت وقورەیشیەت، پەسندی عروبیەتیان دەکرد، وەك ئەبو زەهرە لە کتێبی (ابو حنیفة حیاته وعصره) ئاماژە بەو حاڵەتە دەکات و دەڵێت:"ئومەوییەکان نەزعەیەکی توندی عروبەتیان تێدا بوو، زۆر لە کلتوری عەرەبی پێش ئیسلامیان زیندوو کردەوە".

تا ئەو ڕادەیەی ئەبو رەیحانی بەیرونی دەیگوت: (پێم خۆشترە بە عەرەبی دامشوڕن وزەمم بکەن نەك بە فارسی مەدح وسەنام بکەن)

قال أبي الريحان البيروني: "والله لأنْ أُهْجى بالعربية، أحبٌ إليّ من أن أُمدح بالفارسية!".

ئومەویەکان لەماوەی فەرمانڕەوایەتیان بیرۆکەی سەروەری عەرەب بەسەر گەلانی تریان پیادە کرد، کە زۆر بە ئاشکرایی لە دژی بنەماکانی خودی ئیسلامیش بوون، ودەستیان کردە سەپاندنی ئەو بیروباوەڕانە لە ناو تیۆری سەلەفییەت بێئەوەی سەنەدێکی بە هێزیان هەبێت لە قورئان وحەدیسدا. ڕاستە حەدیسێکی زۆریان دۆزیبووەوە لەسەر توخم بالآیی عەرەب، بەڵام ئایەت و حەدیسی بەهێزتر هەبوون کە پێچەوانەی ئەو باوەڕە بوون، کەچی ئەوان دەقە دووەمینەکانیان زاڵ کرد بەسەر یەکەمین و بەهێزترەکان، تا ڕەگەزپەرستی عەرەبی ئومەوی بەوە گەیشتبوو، کە هەتا نەدەبوو غەیرە عەرەبێك (مەوالی بە زاراوەی ئەو رۆژگارە) پێشنوێژی بۆ عەرەب بکات!!

یان نەدەبوو غەیرە عەرەبێك ژنێکی عەرەب بهێنێت، چونکە لە مەخیلەتی عەرەبی ژن بوون ووەزیفەی ژنێتی، یانی ژێرچەپۆکی و دیلێتی و بەشی ژێرەوە و وئەوپەڕی ئیهانەت وسوکایەتی، کەوابوو چۆن دەبێت غەیرە عەرەبێك، بەسەر ژنێکی عەرەب کەوێت؟!

عەقڵیەتی توراسی عەرەبی هەتا ناوی کردەی سێکسی نێوان ژن وپیاو، هەمووی بە سوکایەتی داتاشیوە بۆ ئافرەت. لە ڕوانگەی عەرەبی مرۆڤ چۆن ڕەفتار دەکات لەگەڵ ئاژەڵەکانی، بە هەمان شێوە زاراوەکانی گواستۆتەوە بۆ چوارچێوە ئینسانیەکە و بەکاریان دەهێنێتەوە لەکاتی ڕەفتارکردنی لەگەڵ ژنیدا، هەتا وەسفی جوانی حوشتریشی وەك [الدلصاء، والضرعاء، و الدحدوح و القیدود ، ئەوانە هەمووی بەژدارن لە نێوان حوشتری ناقە و ژن دا! دەربارەی پەیوەندی سێکسی ژن وپیاویش هەمان بە ئاأەڵکردن وزاراوەی ئاژەڵی بۆ بەکار دەهێنێت وەك :[امتطاء، الوطا، اعتلاء، درس، تحته امرأة، فرش امراته..] چەندین ناویتر کە وا نیشان دەدات ئەو کارەی لەگەڵ خێزانی خۆشت دەکەیت زۆر قێزەون و شورەییە بۆ خێزانت!

ئەگەر سەرنجی ئەو موفرەداتانەی سەرەوە بدەین، کە بۆ کاری جوت بوون لە عەرەبی دا هاتوە، دەزانین ژن وکاری جووت بوون چەند قێزەونە، لەو عەقڵیەتە عەرەبیەی سەردەمی پێش و پاشی ئیسلام دا، کە توانی بۆ هەتایە زاڵ بێت بەسەر عەقڵیەتی عەرەبی و ئیسلامیدا!

تا ئێستاش ئەو عەقڵیەتە بوونی هەیە و عەرەب و زۆربەی گەلانی موسڵمان، کە کەوتوونەتە ژێر کاریگەری ئەو عەقڵیەتە عەرەبیە دینییە، ئەگەر بیەوێت سزایەکی گەورەت بدات، دەست بە جوێندان دەکات بە ئافرەتەکانی کەس وکارت، یان دەستدرێژی بۆ ئافرەتەکانت دەکات نمەنەی ئەو عەقڵیەتە لەو سوکایەتیەی ڕژێمی بەعسی عەرەبی عێراقی ڕەنگی دایەوە، لە دژی ئافرەتی کورد لە ئەنفالەکان وفرۆشتنیان وەك کەنیزەك لە ناوەوە ودەرەوەی عێراق!

بێگومان بەپێی کتێبەکەی ابن تیمیە (اقتضاء الصراط المستقیم) ،کە سانێك لەوانەی پێیان دەڵێن سەلەفی سالح، لە سەحابە وتابعی وئەئیمەکان کەوتونەتە داوای ئەو عروبەتەی ئومەوییەکان، وەك لەو بەشە کتێبەی بە ناوی (أعمال الکفار والأعاجم ونحوهم تنقسم إلى ثلاثة أقسام) هەتا ڕیوایەتێکی بێ گومان سەیری داوەتە پاڵ خودی پێغەمبەر، گوایە نەهی کردوە کەسانێك ئەگەر عەرەبی بزانن، بە زمانێکی عەجەمی واتە غەیرە عەرەبی قسە بکەن! چونکە دەبێتە هۆی دروست بوونی نیفاق!! ڕیوایەتەکە دەڵێت:

(حدثنا أسامة بن زید عن نافع عن ابن عمر رضي الله عنهما قال: " قال رسول الله صلى الله علیه وسلم: من یحسن أن یتکلم بالعربیة فلا یتکلم بالعجمیة فإنه یورث النفاق.)

من نازانم زمان پەیوەندی چیە بە نیفاق، هەزاران کەسی عەرەبی نەزان هەن چاکترین موسڵمانن، بە پێوەری ئیسلام. لەکاتێکدا هەزارەها وملیۆنەها عەرەبی زمان هەن، ئیسلامیان خۆش ناوێت لە دڵی خۆیان وکەچی نیشانیشی نادەن، وسەدان ملیۆن عەرەبی نەزانیش وەك کورد وئەفغانی وهیندی وپاکستانی

وئەندەنوسی وبەنگلادیشی، حەرفێك عەرەبی نازانن کەچی بە دڵسۆزی پەیڕەو لە ئیسلام دەکەن ئامادەن گیان وماڵیشیان ببەخشن لە پێناویدا.

هەروەها چەندین ڕیوایەتی لە سەحابەیەکی وەك عومەر وعبداللەی کوڕی وسعدی کوڕی ئەبو وەقاس دەگێڕێتەوە، کە عەقڵ پێی هەرس ناکرێت ئەو ڕەگەزپەرستیە، بەو ئاستە نزمە لەوانە دەرچوبێت، بۆ نمونە: (عن عطاء بن يسار قال: قال عمر: إياكم ورطانة الأعاجم، وأن تدخلوا على المشركين يوم عيدهم في كنائسهم.) [نەکەن بە عەجەمی بدوێن، یان بچنە لای موشریکەکان لە پەرستگاکان وکلێسەکانیان].

هەر لە ڕیوایەتێکی تردا گوایە حەزرەتی عومەر وتویەتی: (قال عمر: ما تكلم الرجل بالفارسية إلا خب، ولا خب إلا نقصت مرؤته) ئەوەی بە فارسی بدوێت فێری تەڵەکەچیەتی دەبێت، کە بو بەتەڵەکچیش مروئەتی کەم دەبێت!! کارەساتە ئەگەر ئەو ڕیوایەتانە درۆ وهەڵبەستراو نەبن، فارسی ئاخاوتن بۆچی مرۆڤ دەکاتە تەڵەکباز وبێ مروەت؟!

ئەو قسانە نە لەو عەدالەتەی باسی دەکەن بۆ عومەر و نە لەو بلیمەتیەی عومەر ونە لەو تەقوایەی عومەر دەوەشێتەوە.

لە ڕیوایەتێکی تری عبداللەی کوڕی عومەر باسی نەورۆز دەکات، ودەڵێت ئەوەی لە وڵاتی عەجەمان بوو، وەك ئەوان ئاهەنگی نەورۆزی کرد، وتا لە ژیان بوو خۆی پێیان چواند، لەگەڵ ئەوان حەشر دەکرێت: (وبالإسناد عن الثوري ، عن عوف عن الوليد - أو أبي الوليد - عن عبد الله بن عمر قال: من بنى ببلاد الأعاجم فصنع نيروزهم ومهرجانهم وتشبه بهم حتى يموت وهو كذلك - حشر معهم يوم القيامة).

بێگومان لەبەر نزیکی سەردەمی خەڵکی فارس بە ئیسلام بونیان، دەکرێت کوڕی عومەر ترسا بێت کە نەورۆز ڕەهەندێکی ئایینی هەبێت، کە لە ڕاستیدا نەورۆز هیچ بنەمایەکی ئاینی نییە، بەڵام دەکرێت عبداللەی کوڕی عومەر هەر هێندەی زانیبێت دەربارەی نەورۆز. نەبوونی زانیاری هەموو کاتێك وئەو کاتەش خەڵکی دڕدۆنگ دەکات لە یەکتر، وهانیان دەدات بەچاوی پڕ گومان وترسەوەبڕواننە یەکتر، کە لە سۆسیۆلۆژیا پێی دەڵێن زەنەفۆبیا Xenophobia .

سەیر لەوەدایە سەلەفیەکانی سەدەی ٢١ لە عەرەب وکورد، لەو ڕۆژگارە هەمان قسەکانی عبد الله کوڕی عومەر دوبارە دەکەنەوە، بێ ئەوە هیچ بیانوێکیان هەبێت، تەنها دواکەوتنی کوێرانە ونا عەقلانیەتیانە بە شوێن سەلەفی ساڵح، لە ورد ودرشت وچاك وخراپ وڕاست وچەوتیاندا.! خۆزگە لەوەشدا سەلەفی کورد خاوەنی ڕاو بیری خۆی با، نەك کوێرانە بێت ووتاری سەلەفیەکی عەرب لەسەر حەڕامکردنی نەورۆز وەرگێڕێتە سەر کوردی وبە خەڵکی بفرۆشێتەوە، لەو بارەیە دوو سێ وتارمان نوسیوە بۆ ئەوەی دەیەوێت بگەڕێتەوە سەری.

هەر لەو کتێبەی ابن تیمیەدا دەڵێت سعدی کوڕی ئەبو وەقاس گوێی لە کەسانێك بوە بە فارسی قسەیان کردوە، پێیانی وتوە: ئەو مەجوسیەتە لە پای چی لە پاش دینی حەنیفیەت (واتە ئیسلام) (حدثنا إسماعيل بن علية ، عن داود بن أبي هند أن محمد بن سعد بن أبي وقاص سمع قوماً يتكلمون بالفارسية فقال: ما بال المجوسية بعد الحنيفية.) کەوابوو تەنها قسەکردن بە فارسی، هاوتای مومارەسەکردنی دینی مەجوسیەت بوە لە عەقڵیەتی سەعددا! کێ ناڵێت هەر باس باسی ئیسلام بوە، بەڵام بۆ عەرەبی نەزانێکی فارس، بە زمانی خۆی بۆی ڕونکراوەتەوە!!

من بە دوری نازانم ئەو هەموو ڕیوایەتانە لە کارخانەکانی ئومەویەکاندا بەرهەم هاتبێت. هەر لەو بارەیەوە چەندین ڕیوایەتی تر لە تابعیەکاندا دەگێڕێتەوە، کە هەمووی ئەو پەڕی ڕەگەزپەرستی پێوە دیارە، بۆ نموونە موجاهید رقی لەناو نانی

مانگەکان بۆتەوە بە فارسی، نەك هێندە، بەڵکو رقی لەوەش بوە کە هەتا یەکێك ناویشی فارسی بێت بەناوێکی فارسی بانگی بکات!!

(وروى فيه عن مجاهد حديثاً أنه كره أن يقال: آذرماه، وذي ماه قلت: فإن كان اسم رجل أسميه به ؟ فكرهه)

ابن موبارەك ڕقی لەو وشەی (یەزدان) یش بوە، کە بە خوا دەگوترێت بە فارسی، لە ترسی ئەوەی ئیزافە کرابێت بۆ شتێکی پەرستراو! دەکرا پرسیاری کردبا لە ماناکەی، بەر لەوەی ڕقی لە ناوی خوا بێتەوە، تەنها لەبەر ئەوەی بە فارسی هاتوە! وادەزانن خواش عەرەب بووە، ناویشی هەردەبێت بە عەرەبی بهێنرێت! (قال: وكان ابن المبارك يكره ايزدان يحلف به، وقال: لا آمن أن يكون أضيف إلى شيء يعبد)

ئەو هەڵوێستانە هەمووی یان زۆربەی، لە بێ ئاگایی وترس و گرێی زەنەفۆبیا و نەبوونی زانیاریەوە هاتوە، یەکیان نازانێ نەورۆز چیە، ئەویتریان نازانێت یەزدان مانای چیە ترسی هەیە ئیزافە کرابێت بۆ شتێکی پەرستراو!

هەروەها ئەحمەدی کوڕی حەنبەل وەسفی زمانی فارسی دەکات بە زمانی خراپ، کە ناشێ سویندی پێ بخورێ، یان نوێژ وهەموو عیبادەتەکانی تری پێ بکرێت!

وقد سُئل الإمام أحمد بن حنبل عن الدعاء في الصلاة بالفارسية؟ فكرهه. وقال: لسان سوء ولا يصح الحلف بها ولا الصلاة ولا سائر العبادات اقتضاء الصراط المستقيم، ص 204.

ئەوە لەو کاتەدا فارسی یەکێك بوو لە گرنگترین زمانی جیهانی ئەوسا، عەرەب بە هەزاران کتێبی ودەستنوسی فارسیان وەردەگێرا لە بەرهەمی ژیاری فارسیدا، ئەو زمانەی کە ئەوسا و تا ئێستاش گرنگی خۆی لە دەست نەداوە:

هەروەها مالیك بن ئەنەس بارەکە گرژتر وقوڕەکە خەستتر دەکات، وکەیسەکە نزیك دەکاتەوە لە ڕەگەزپەرستیەکی ڕاشکاو کاتێ دەڵێت: ئەوەی لە مزگەوتەکانمان بە غەیری عەرەبی دوا وەدەردەنرێت!!

وەك ابن تەیمیە لە مجموع الفتاوی دەگێڕێتەوە: سەلەف زۆریان پێ ناخۆش بوو داب و نەریتی عەرەب بگۆڕدرێت هەتا لە موعامەلاتیشدا وەك [قسە نەكردن بە غەیری عەرەبی تەنها بۆ پێویستی نەبێت، وەك لە مالك و شافیعی و ئەحمەد دا هاتووە، بەڵكو مالیك دەڵێت: ئەوەی لە مزگەوتەكانمان بە غەیری عەرەبی دوا وەدەردەنرێت!!

" وَمَا زَالَ السَّلَفُ يَكْرَهُونَ تَغْيِيرَ شَعَائِرِ الْعَرَبِ حَتَّى فِي الْمُعَامَلَاتِ وَهُوَ " التَّكَلُّم بِغَيْرِ الْعَرَبِيَّة " إلَّا لِحَاجَة كَمَا نَصَّ عَلَى ذَلِكَ مَالِك وَالشَّافِعِيُّ وَأَحْمَد بَلْ قَالَ مَالِكٌ: مَنْ تَكَلَّمَ فِي مَسْجِدِنَا بِغَيْرِ الْعَرَبِيَّةِ أُخْرِجَ مِنْهُ. مجموع الفتاوى (32 / 255)

ئەو جۆرە بیركردنەوە بوە هۆی كاردانەوەیەكی توند لەلایەن گەلانی غەیرە عەرەب، و ڕەوتێكی پێچەوانە دروست بوو بە ناوی بزوتنەوەی (اهل التسویە) یان ئەوەی عەرەب ناوی نان بزوتنەوەی شعوبیەت، واتە گەلچییەكان.

ابن تیمیە دان بەوەدا دەنێت، كە ئەو جۆرە سیاسەتە عەرەبیە، بۆتە هۆی بە عەرەبكردنی زۆربەی هەرە زۆری خەڵكی ئەو وڵاتانەی كە هاتنە ناو ئیسلامەوە، لەوبارەیەوە دەڵێت:

"وأما اعتياد الخطاب بغير اللغة العربية، التي هي شعار الإسلام ولغة القرآن حتى يصير ذلك عادة للمصر وأهله، أو لأهل الدار، للرجل مع صاحبه، أو لأهل السوق، أو للأمراء، أو لأهل الديوان، أو لأهل الفقه، فلا ريب أن هذا مكروه فإنه من التشبه بالأعاجم، وهو مكروه كما تقدم، ولهذا كان المسلمون المتقدمون لما سكنوا أرض الشام ومصر، وأهلهما رومية، وأرض العراق وخراسان ولغة أهلهما فارسية، وأهل المغرب، ولغة أهلها بربرية - عودوا أهل هذه البلاد العربية، حتى غلبت على أهل هذه الأمصار: مسلمهم وكافرهم..." اقتضاء الصراط المستقيم، ص 206.

(لێراهاتنی ئاخاوتن بە غەیری زمانی عەرەبی، كە دروشمی ئیسلامە وزمانی قورئانە، تا ئەو كاتەی دەبێتە زمانی ئەو شارە وخەڵكەكەی، وزمانی ئاخاوتنی ماڵەوە ونێوان هاوڕێیان، وزمانی خەڵكی بازاڕەكان، وفەرمانڕەواكان، ودیوانەكان

(فەرمانگەکان) وئەهلی فیقە، گومانی تێدا نیە کە مەکروهە وەك باسكرا، بۆیە موسڵمانەکانی بەرایی، کاتێك لە خاکی شام ومیسر نیشتەجێ بوون، کە خەڵکەکەی رۆمی بوون، ولە عێراق وخوراسانیش کە زمانی خەڵکەکەی فارسی بوو، ولە مەغریب کە زمانی خەڵکەکەی بەربەری بوو، خەڵکی ئەو وڵاتانەیان لەسەر ئاخاوتنی عەرەبی ڕاهێنا، هەتا عەرەبی زاڵ بوو بەسەر زمانی موسڵمان وکافرەکانیان)

ئیبن تەیمیە زۆر لە خۆی دەکات تا بە ناچاری دەڵێت: " جایزە بە زمانی تر بدوێی، بەڵام سەلەف تەنها ڕێگایان پێدا بۆ پێویستی، وپێیان خراپە لە کاتی نا پێویستیدا بۆ پاراستنی شەعیرەکانی ئیسلام، چونکە خوا کتیبەکەی بە عەرەبی دابەزاندوە، بۆ پێغەمبەرە عەرەبەکەی ونەتەوەی عەرەبیشی بە چاکترین نەتەوە دانا، بۆیە پاراستنی ئەو دروشمانەیی عەرەب لە کرۆکی پاراستنی ئیسلام دایە".

مَعَ أنّ سَائِرَ الْأَلْسُنِ يَجُوزُ النُّطْقُ بِهَا لِأَصْحَابِهَا؛ وَلَكِنْ سَوّغُوهَا لِلْحَاجَةِ وكَرِهُوهَا لِغَيْرِ الْحَاجَةِ وَلِحفْظِ شَعَائِرِ الْإِسْلَامِ؛ فَإِنّ اللّهَ أَنْزَلَ كِتَابَهُ بِاللّسَانِ الْعَرَبِيِّ وَبَعَثَ بِهِ نَبِيّهُ الْعَرَبِيّ وَجَعَلَ الْأُمّةَ الْعَرَبِيّةَ خَيْرَ الْأُمَمِ فَصَارَ حِفْظُ شِعَارِهِمْ مِنْ تَمَامِ حِفْظِ الْإِسْلَامِ" مجموع الفتاوى (32 / 255)

ئینجا پاش کاردانەوەی گەلان بۆ ئەو سیاسەتە تەعریبە و ڕەگەزپەرستیەی ئومەویەکان، خەڵکی بەرگری تەعریبکردنیان کرد، ودەستیان بە زمانی خۆیانەوە گرت، هەرچەندە زۆربەیان ئیسلامیشیان قبوڵ کرد، تا عەرەبە فاتیحە نوێکانیان ناچارکردن بەزمانی ناعەرەبی خۆیان بدوێن لەناو وڵاتەکانیان، حاڵەکە بەوە گەیشت کە ابن تیمیە وا باسی دەکات:

"ثم إنهم تساهلوا في أمر اللغة، واعتادوا الخطاب بالفارسية، حتى غلبت عليهم، وصارت العربية مهجورة عند كثير منهم، ولا ريب أن هذا مكروه، إنما الطريق الحسن اعتياد الخطاب بالعربية، حتى يتلقنها الصغار في المكاتب وفي الدور فيظهر شعار الإسلام وأهله، ويكون ذلك أسهل على أهل الإسلام في فقه معاني الكتاب والسنة وكلام السلف"

(ئینجا خەمسارديان كرد لە بابەتی زمان، وفێری ئاخاوتن بوون بە فارسی، تا زاڵ بوو بەسەريان. زمانی عەرەبی لەلايەن كەسانێكی زۆر وازی لێهێنرا، ئەوەش بێگومان مەكروهە، چونكە ڕێگای ڕاست و چاك ڕاهاتنە لەسەر ئاخاوتن بەعەرەبی، هەتا منداڵان لە حوجرەكانیش فێری دەبن بۆ نیشاندانی دروشمی ئیسلام وخەڵكەكەی، ئەوەش ئاسانترە بۆ موسڵمانان بۆ تێگەیشتن لە مانای قورئان وسونەت وقسەی سەلەفی سالح)

سەیر لەوەدایە لەناونێوەندی رۆشنبیری كوردی ئاینی واباوە كە ابن تیمیە كوردە!! كەچی لە نوسینەكانی بەدیار دەكەوێت زۆر لە ئومەویەكان ڕەگەزپەرستر وعروبی تر بووە، چونكە ابن تیمیە مەسەلەكە دەخاتە قاڵبێكی عەقیدیەوە، وپڕ بەدەم لە (اقتضاء الصراط المستقيم) دەڵێت: (فأن الذي عليه اهل السنة والجماعة اعتقاد ان جنس العرب افضل من جنس العجم، عبرانيهم وسريانيهم وورومهم وفرسهم وغيرهم..) مجموع الفتاوى (19/29ـ30)

من نازانم ئیبن تەیمیە ئەو قەولەی لە كوێ هێناوە لە كاتێكدا قورئان بە ڕاشكاوی دەڵێت: (ان اكرمكم عند الله اتقاكم) وحەدیسی سەریحی پێغەمبەر [د.خ] هەیە دەڵێ [لافرق بين عربي واعجمي الا بالتقوى] وچەندین دەقی تر، ئەو هەڵەیە دەكرێت چاوەڕوان كراو بێت بۆ میشێل عەفلەق وشبل العیسمي وەك دوو تیۆریستی حزبی بەعس و ئایدیۆلۆژیای قەومی عەرەبی، بەڵام بۆ فەرمودەناسێك و شەرعناسێك و شێخی ئیسلامێكی وەك ابن تیمیە هیچ عوزرێكی بۆ نییە!!

یان زمانی عەرەبی وەك روكنێكی ئیسلام دادەنێت كە دەڵێت: زمانی عەرەبی شیعاری ئیسلامە، دروست نییە موسڵمان بە غەیری عەرەبی بدوێ!!! "

"فإن اللسان العربي شعار الإسلام وأهله، ولا يصح لمسلم التكلم بغيره..." اقتضاء الصراط المستقيم ص203

ئینجا ابن تیمیە سەدان ئەقوال دەگوازێتەوە، لە ئیمامەكانی ئەهلی سونە بۆ سەلماندنی ئەو مەقولەیەی، كە ڕەگەزی عەرەب لە هەموو ڕەگەزەكانی تر چاكترە، وكە لە ئەنجامدا دەگاتە ئەو ڕایەی كە زمانی عەرەبیش لە هەموو زمانەكانی تر چاكترە.

ئەو بیرۆكەیەی كە زۆر ئاشكرا پێچەوانەی قورئان دەكات، لای ئیبن تەیمیە دەبێتە ئەسڵێك لە ئسوڵەكانی ئەهلی سونە وجەماعەت. سەیر لەوەدایە كە ابن تیمیەی شارەزا لە قورئان ومەوسوعە لە فەرمودەزانی، چۆن ئەو بیرۆكە ڕەگەزپەرستییەی بەسەردا تێدەپەڕێت ووا بە ئاسانی؟! چۆن پشت بەو فەرمودانە دەبەستێت و بە بەڵگە دەیان هێنێتەوە، كە بچوكترین موحەدیس دەزانێت سەحیح نین یان هەر هەڵبەستراون! بۆ چاوی وا تیژە بۆ شیعە وسۆفیەكان و ئەوەی ئەو ناویان دەنێت بیدعەچیەكان، كەچی وا بێ نەزەرە لە ئاست ئەو فەرمودە هەڵبەستراوانەی عروبەتی ئومەویەت؟!

وەلامەكەی دەیسەلمێنێت كە ئەو سەلەفییەتە پیشەسازیەكی ئومەوییە، ولەبەر ئامانجی عەرەبچیەتی، ئومەوییەكانیش ئاینەكەیان لە ڕێگای ئەو تیۆرە سەلەفیە سەقەتانە، بەرەو ڕەگەز پەرستی هەنگاویان پێی ناوە، بە ناوی دین وسەلەفی سالح.

هەر ئەو بیرۆكەیەشە بۆتە هۆی فریودانی ژمارەیەكی زۆری كوردی سەلەفی وهەتا غەیری سەلەفیش، بۆ وازهێنان لە زمانی زگماكی خۆیان. وقسەكردن لەگەڵ مناڵەكانیان بە عەرەبی!! من خۆم لەو لەندەنە كوردێكی سەلەفی شاریكی كوردپەروەر وەك سلێمانی دەناسم، هێندە دەبەنگە هەتا عەرەبیەكەی باشیش

نیە، کەچی لەگەڵ منداڵەکانی بە عەرەبی قسە دەکات، ولەسەر خێزان وکەسوکاریشی سەپاندوە، کە دەبێت لەگەڵ منداڵەکانی بە عەرەبی قسە بکەن! ویەکێك لە منداڵەکانیشی کردۆتە جاسوس بەسەر دایکی تا بە کوردی لەگەڵ مندالآنی قسە نەکات!!.

ئەوە لە کاتێدا پێغەمبەر بە زمانی حەبەشی قسەی لەگەڵ منداڵێك کردوە کە جلێکی جوانی لەبەردا بوە پێی گوتوە: هذا سنا، واتە ئەوە جوانە.

لەوەش ترسناکتر مەیلێکی ترهەیە بۆ تەعریب کردنێکی تۆبزی بەبێ ئەوەی لێشت بپرسن کە تۆ ڕات چیە لەو بارەیەوە، دەڵێن ئەوەی بە موسڵمان لە دایك بوو عەرەبە:

"روى الحافظ أبو طاهر السلفي - في فضل العرب - بإسناده عن أبي شهاب الحناط حدثنا حبان بن موسى، عن أبي جعفر محمد بن علي بن الحسين بن علي قال: " من ولد في الإسلام فهو عربي ". اقتضاء الصراط المستقيم/ 408

بە پێی ئەو چەمکە عروبەت پەیوەندی بە خوێن ونەسەب نیە بەڵکو زمانە، هەرکەسەی بە عەرەبی دوا ئەوە عەرەبە، حەدیسێك لە پێغەمبەر دەگێڕنەوە کە لە چەندین سەرچاوە بە لاواز وزەعیف دەستنیشان کراوە دەڵێت: خوا یەکە، باوك یەکە، دینیش یەکە، عەرەبی بوون بە دایك وباوك نییە، بەڵکو بە زمانە، ئەوەی بە عەرەبی قسەی کرد عەرەبە!

عن مالك بن أنس، عن الزهري، عن أبي سلمة بن عبد الرحمن قال: ..... فقام النبي صلى الله عليه وسلم ...ثم نودي: أن الصلاة جامعة، فصعد المنبر، فحمد الله وأثنى عليه ثم قال: " أما بعد: أيها الناس، فإن الرب رب واحد، والأب أب واحد، والدين دين واحد، وإن العربية ليست لأحدكم بأب ولا أم، إنما هي لسان، فمن تكلم بالعربية فهو عربي"

ابن تیمیە لە کۆمێنتی خۆیدا دەڵێت حەدیسەکە زەعیفە، بەس هەر دەستی لێ بەرنابێت و دەڵێت لە هەندێ ڕووەوە ڕاستە! ئەوە دەقی قسەکەیەتی: ئەوە

حەدیسێکی لاوازە بۆ مالیك هەڵبەستراوە، بەڵام لە ڕووی مانادا دوور نیە، بەڵکو ڕاستە لە هەندێ ڕووەوە!!

"ذا الحديث ضعيف، وكأنه مركب على مالك لكن معناه ليس ببعيد، بل هو صحيح من بعض الوجوه " اقتضاء الصراط المستقيم 410

بەڵێ دوور نیە لە چەمکی عروبەتی ئومەوی بە بروای ئیبن تەیمیە، بەڵام دەبوایە شێخی ئیسلام بیزانیبایە کە دورە لە چەمکی قورئان وفەرمودە ڕاستەکان!

ئەوەش چەمکی سەرەکی ئومەویەکان بوو، بۆ تەعریب کردنێکی پەردەپۆش کراو بە دین، کە لەبەر ساویلکەیی ئایینی و هوشیاری ژیاری، لە ڕێگای ئەو چەمك وتێگەیشتانەدا توانرا زۆر لە میللەتان بە ئاسانی بتوێنەوە لە ناو عروبەت، وئەمڕۆ بونەتە رەسید و پاڵپشت بۆ عروبەت نەك بۆ ئیسلام!

دەگێڕنەوە لە حەجاجی کوڕی یوسفی سەقەفی، کە وەلائی بۆ ئومەویەکان بە هێزتر بوو، لە وەلائی بۆ خودی ئیسلام ،ولە هیچ پیرۆزیەکی ئیسلام دەستی نەدەپاراست لە پێناو ڕازیکردنی ئومەویەکان، کە هاتە عێراق بە خەڵکەکەی گوت: تەنها عەرەب دەبێ ئیمامەتی نوێژتان بۆ بکات، خەڵکەکەش هەڵیان کوتایە سەر یەحیای کوڕی وەساب بۆ وەلانانی، کە ئەو کارە بە حەجاج گەیشتەوە گوتی: هەی لەناوچن من گوتم عەرەبی زمان، بەڵام یەحیای کوڕی وەساب هیچی تر ڕازی نەبوو پێشنوێژیان بۆ بکات!!. تۆ ئەو چەمکە ڕەگەزپەرستییە بڵاوکەیتەوە، هەر ئەوە ئەنجام و دەنگدانەوەی دەبیت لەناو خەڵکی گشتیدا.

لما قدم الحجاج قال:لا يؤمنكم إلا عربي، فوثبوا بابن وثاب وقالوا: نعزله عن الإمامة، فبلغ الحجاج ذلك فقال: ويحكم إنما قلت عربي اللسان. فأبى ابن وثاب أن يصلي بهم." أنساب الأشراف للبلاذري [11 / 200]

هەر لەو کارخانەیەی ئومەویەکاندا دەیان فەرمودەی هەڵبەستراو بە دەمی پیغەمبەر دەرچوو کە هەموویان دەستنیشان کراون بە حەدیسی هەڵبەستراو ومەوزوع، کەچی ئامادەییەکی زەقی هەیە لە کۆی عەقڵیەتی ئیسلامیدا، لە جۆری: عەرەبتان خۆش بوێ لەبەر سێ هۆ: چونکە من عەرەبم، قورئان عەرەبیە، وزمانی بەهەشتیش عەرەبیە! [أحبوا العرب لثلاث لأني عربي ، والقرآن عربي ، وكلام أهل الجنة عربي]

حەزتان بە مانەوەی عەرەب بێت، مانەوەیان نور و ڕوناکیە بۆ ئیسلام، و لەناوچونیانیش لەناوچوونی ئیسلامە. [أحبوا العرب وبقاءهم، فإن بقاءهم نور الإسلام وإن فناءهم فناء الإسلام]

ئەگەر عەرەب زەلیل بوو، ئیسلام زەلیل دەبێت [إذا ذل العرب ذل الإسلام]. کەس ڕقی لە عەرەب نابێتەوە ئەگەر مونافیق ودوو ڕوو نەبیت [لا يبغض العرب إلا منافق]. خۆشەویستی عەرەب لە باوەردایە، ورقیشیان لە نیفاقەوەیە. [حب العرب إيمان وبغضهم نفاق]. ئیماندار ڕقی لە عەرەب نابێتەوە [لا يبغض العرب مؤمن]

من گومانم نییە لە هەڵبەستراوی ئەو حەدیسانە، کە بلیمەتێکی فەرمودەناسی وەك ابن تيميە چاویان لێ ئەنوقێنێ، ولەجیاتی بڵێت هەڵبەستراون بە بەڵگە دەیان هێنێتەوە، بۆ سەلماندنی چەمکی عروبەتی ئومەوی. بەڵام پێویستە ئاماژە بەوەش بکەین، کە ئەو ئەو جۆرە فەرموودانەیە زۆر لە لێکۆڵێنەرانی گەیاندووە بەو قەناعەتەی، کە ئیسلام لە بنەڕەتدا پرۆژەیەکی عەرەبی بووە، بۆ ڕابوونی قورەیش وەك کرۆکی عەرەب و عروبەت، هاتۆتە کایەوە! چونکە وەك دەبینیت خێری ئیسلامیش هەر لە سەرەتاوە بۆ قورەیش بە پلە ئەك و ئینجا عەرەب بوو زیاتر بۆ نەتەوەکانی تر.

سەردەمی فتوحات هەموو خێری ئیسلام و تالآن و غەنیمە و کۆیلە وجاریەی دەنێردرایەوە جەزیرەی عەرەبی! ئێستاش سالآنە ملیارات دۆلار دەبردرێت بۆ حەج، کە خێرەکەی هەر بۆ عەرەب و جەزیرەی عەرەبییە! سەرەڕای ئەوەی لە ڕێگای ئەو ئیسلامەدا ملیۆنەها خەڵکی ناعەرەبی میسر وسوریا و سودان و سۆماڵ و لیبیا و جەزائیر ومەغریب و تونس و مۆریتانیا تەعریب کران! کەوابوو ناهەقیان نییە وا لێی تێبگەن! هۆکارێکیتریشی دەرکەوتنی ئەو فەرمودە هەڵبەستراوانە، لە ئەنجامی کاردانەوەی توخمە نا عەرەبیەکانەوە هاتوە لە دژی سیاسەتی ڕەگەزپەرستی وتەعریبی ئومەوی، کە لەوە دەچێت خەڵکی ناعەرەب وەك کاردانەوەیەك ڕقیان لە عەرەب بۆتەوە، کە لەوانەیە لەو کاتە ناهەقیان نەبوبێت، بەلآم کە ئێمە ئەو باسە دەکەین، هەرگیز هانی خەڵك نادەین کە ڕقیان لە عەرەب بێتەوە، وەك ئەو ڕقە مێژوویەی ئێرانیەکان وفارسەکان بە تایبەتی، بەلآم بۆ ئاگادار کردنەوەی خەڵکی کوردە کە ئیسلامبوون هیچ مانای بە عەرەب بوون ناگەیەنێت، ونابێت ئەو هەموو کارەساتە مێژوویانە وا بە ئاسانی لە بیر کەین ووانە وپەندیان لێ وەرنەگرین.   تشرینی یەکەم ٢٠٠٨

تا ئێستا ئەو ژمارانە دەرچوون لە:

زنجیرەی دۆسێیە فەرهەنگی و فیکریەکان

دۆسێی:

ئەندەلوس لە نێوان داگیرکردن و لێبوردەییدا

دۆسێی:

ئەزموونی سێکیولاریزم لە ئیسلامدا!

جەلالەدینی ئەکبەر دامەزرێنەری یەکەم حوکمی سێکیولاری لە ئیسلامدا!

دۆسێی:

ئەفسانەی مەسیحی دەجال و مەهدی

دۆسێی:

پزیشکی پێغەمبەرایەتی و مەلا عەلی کەڵەك

دۆسێی:

ئیبن تەیمیە سەلەفیەت و تەعریب

دەتوانی هەموویان لە پێگەی کوردپیدیا دابەزێنیت لەگەڵ هەموو کتێبەکانی نووسەر.

A Series of Cultural & Intellectual Dossiers

Dossier Number: (5)

Dossier of:

Ibn Taymiyyah

Salafism & Arabization

Written by:

Mohammed Hariri

First Edition: December 2018

A Series of Cultural
& Intellectual Dossiers
Dossier Number: (5)

Dossier of:
Ibn Taymiyyah & Salafism & Arabization

Written by:
Mohammed Hariri

نەک سەلەفییەت هەر تەنیا ئامرازێکی عروبە و تەعریبە، بەلکو کۆی ئیسلام دینێکە خاوەنی تایبەتمەندیەکی عەرەبیە ، ئەوەی هاتە ناوەوەی زۆرجاران بیەوێ یان نەیەوێ، بە بێ ئاگاییەوە یان بە ئاگایی خزمەتی تەعریب و عروبە دەکات. بەڵام نکوڵی لێ ناکرێ کە سەلەفییەت لە هەموو ڕێچکە وڕێبازەکانیتری ئیسلام، شوێنکەوتووانی خۆی هاندەدات بۆ تەعریب بوونی خۆبەخشانە.

بۆیە عەرەب بوون و نەبوون هیچ لە بابەتەکە ناگۆڕێ. خۆ دەڵێن ئیبن تەیمیە کورد بووە، کوردیش بێ باوەڕناکەم هەتا ئەحمەدی کوری حەنبەلی عەرەبی هێندە دڵسۆز و پەرۆش بوو بێت بۆ تەعریبکردنی هەموو جیهان!

ئەبو ڕەیحانی بەیرونی فارسی فەیلەسوف و زانای فەلەکناس، کە زانای دینیش نەبوو دەیگوت: "پێم خۆشترە بەعەرەبی دامشۆڕن وزەمم بکەن نەک بە فارسی مەدح وسەنام بکەن"

کێشە هەر لە سەلەفییەت ناوەستێ وەک گووتم، بەڵکو بەسە کە موسڵمانێکی شارەزا بیت ویان زانایەکی ئیسلام بیت، با لە میانڕەوترین ڕێچکە ومەزهەبیش بیت،کە خۆبەخشانە بانگەشە بۆ عروبە وتەعریب بکەیت!

جەمالەدینی ئەفغانی ، ڕابەری قوتابخانە ڕیفۆرمخوازی ئیسلامە ، هەروەها عبدالرحمن الكواكبي کە قوتابیەکی بیری ئەفغانی بوو، کە دەڵێن کوردیش بو، پێیان وابوو هۆکاری سەرەکی لاوازی وفەشەلی دەوڵەتی عوسمانی لەبەر ئەوە بوو کە تورکی عوسمانی خۆیان و دەوڵەتیان تەعریب نەکرد وەک بوەیهییەکان و سەلجوقییەکان و ئەیوبییەکان و چەرکسییەکان و ماڵباتی محمد عەلی پاشا!

ابن بادیس زانای بەناوبانگی جەزائیر کە بەربەریش بوو، زۆربەی گەلی جازائیریان تەعریب کرد ودەڵێت: زمانی عەرەبی زمانی دینمانە و زمانی نەتەوەییمانە و زمانی نیشتیمانیمانە، ئەرکمان پاراستنی عروبەت و ئیسلامە، گەڕاندنەوەی جەزائیرە بۆ باوەشی هەردووکیان...

First Edition:
December 2018

Design: hadi hunar